

SUOMEN ASEVIENTI 2008

PIENASEKAUPPA – GLOBAALIN
TURVALLISUUSONGELMAN JUURILLA

SAFERGLOBE
FINLAND

ESIPUHE

Joka vuosi maailmalla valmistetaan noin 8 miljoonaa pienasetta ja huikeat 12 miljardia ammusta. Aseista noin miljoona varastetaan tai ne päätyvät muuta kautta tahoille, joille ne eivät ole tarkoitettuja. Muilla tahoilla tarkoitan rikollisia, puolisotilaallisia ryhmiä tai ihmisoikeusloukkauksiin syyllistyneitä viranomaisia. Kansainvälisen Control Arms -kampanjan mukaan viime vuosina aseellinen väkivalta on johtanut vuosittain noin 330 000 ihmisen kuolemaan. Jos lukuun lisätään myös epäsuorasti aseellisen väkivaltaan kuolleet, nousee luku 740 000 ihmiseen. Tämä tarkoittaa, että ihminen on joutunut esimerkiksi sodan takia pakenemaan ja hänen kuolinsyynsä on pakolaisleirillä saatu jokin tauti.

Puhumme siis kirjaimellisesti hengenvaarallisesta tuotannosta ja kaupasta ja siksi Amnesty International on yhdessä muiden järjestöjen kanssa viime vuosina kampanjoinut näkyvästi kansainvälisen asekauppasopimuksen aikaansaamiseksi. Tämän sopimuksen ytimessä olisi niin sanottu varovaisuusperiaate: älä myy, jos on epäily siitä, että aseet päätyvät ihmisoikeusloukkauksiin. Vaikka sopimusluonnos nyt hiljaa etenee YK:n prosesseissa, niin asekaupan hiljenemisestä ei vielä näy merkkejä. Päinvastoin. Sodan teknologisoituminen on luonut tilanteen, jossa sinänsä viaton väline, kuten säähavaintoasema, teleskooppimasto tai tietokoneen ohjelmisto ovat oleellisia osia uusissa aseissa. Näiden niin kutsuttujen kaksikäyttötuotteiden, joita voidaan käyttää sekä sotimiseen että rauhanomaisiin tarkoituksiin, osien kauppaa ei säädellä ollenkaan samalla tavalla kuin vaikka rynnäkkökiväärien kauppaa. Esimerkiksi valmisteilla oleva Suomen uusi asevientilaki näyttää pitävän EU:n vapaakauppasääädöksiä tärkeämpinä kuin varovaisuusperiaatetta.

Koska yhä suurempi osa aseista pitää sisällään näitä ulkoapäin viattomia komponentteja, ja koska ne voivat päätyä aseisiin usean välikäden ja valmistusprosessin kautta, tarvitsemme koko ajan tarkempaa ja tutkitumpaa tietoa asevientiluvista ja todellisista kaupoista. Yksinkertaisessa asekaupassa voi olla mukana lähes 30 tahoa (useita ostajia, myyjiä, välittäjiä, valmistajia, kuljettajia) eri mantereilla. Juuri tästä syystä SaferGlobe Finlandin tekemä perustutkimus Suomen aseviennistä on niin tärkeää. Vain kartoittamalla ja selvittämällä yksittäisiä lupia ja vientipäätöksiä voidaan päästä arveluttavien kauppojen ytimeen. Vaikka Amnesty International ei pysty ottamaan kantaa raportissa esiintyvien yksittäisten kauppojen mahdolliseen yhteyteen ihmisoikeusloukkauksiin, olemme mukana tukemassa SaferGlobe Finlandin tutkimusta. Se tarjoaa niin meille kuin muillekin sitä perustaa, josta voimme ponnistaa eteenpäin paremman asevalvonnan puolesta.

Frank Johansson
toiminnanjohtaja
Amnesty International
Suomen osasto ry

Suomen asevientilaki 2008
Pienasekauppa – globaalien turvallisuusongelmien juurilla
Jarmo Pykälä ja Pamela Baarman (toim.)
© 2011 SaferGlobe Finland
2. painos

Valokuvat: Jarmo Pykälä, Jörg Meier (Dilin patruunat), ulkoministeriö (Remove small arms-pelin mainos)
Ulkoasu ja taitto: Mikko Branders

Raportin kopioiminen on kielletty. Painettua teosta voi tilata SaferGlobe Finlandin toimistosta. Siteerattaessa raporttia on lähde mainittava.

Tämä julkaisu on tuotettu SaferGlobe Finlandin omarahoituksella ja lisäksi sen tekemistä ovat tukeneet Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys, Amnesty Internationalin Suomen osasto ja Sadankomitea sekä mainosin Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto että Kirkon ulkomaanavun nuorisoverkosto Changemaker. Voit tukea seuraavan raportin tekemistä lahjoittamalla tai liittymällä SaferGlobe Finlandin kannatusjäseneksi. Lisätietoja verkko-osoitteesta www.saferglobe.fi.

SISÄLTÖ

Esipuhe	3
Sisällysluettelo	4
Tiivistelmä	5
Maailman asekauppa ja pienaseet	6
Lailliset ja laittomat pienaseet Latinalaisessa Amerikassa	9
Suomen asevientä 2008	10
Miten suomalaiset patruunat päätyivät Diliin ja tehtiinkö niillä mitään?	13
Aseviennin harmaa lista	14
Miksi EU:n asevientikielto Kiinaan ei koske suomalaisia patruunoita?	21
Aseteollisuus	23
"Kuinka minusta tuli asekauppias kahdeksassa päivässä"	24
Suomen asevientä 2008 -taulukko	26
Selitykset	30

TIIVISTELMÄ

- Suomessa vuonna 2008 sotatarvikkeille myönnettiin 240 vientilupaa yhteisarvoltaan 337,28 miljoonaa euroa. Toteutunutta vientiä oli 93,257 miljoonan euron arvosta. Suomen sotatarvikevienti kasvoi 32 prosenttia vuosina 2004–2008 verrattuna vuosiin 1999–2003.
- Siviilikäyttöön tarkoitetuille aseille myönnettiin yhteensä 97 707 vientilupaa. Niistä pääosa oli kivääreitä ja suurin osa (85 %) tarkoitettu Yhdysvaltoihin ja Kanadaan.
- Siviiliaseisiin tarkoitetuille patruunoille myönnettiin vientilupia vuonna 2008 yhteensä 115,38 miljoonalle luodille.
- Suomi antoi luvan viedä aseita ja ammuksia yhteensä 64 maahan, joista 39 oli EU:n ulkopuolella.
- Asevientä kohdistui yhteensä 30 sellaiseen niin sanottuun harmaan listan maahan, joita voidaan EU:n aseviennin yhteisen kannan kriteereiden tai Suomen ulkopoliittikan, kuten ihmisoikeuksien ja demokratian sekä rauhan edistämisen näkökulmasta, pitää ongelmallisina. Harmaan listan maista 9 oli sellaisia, joissa oli sota tai konflikti.

KIRJOITTAJAT

YTM Jarmo Pykälä työskentelee koordinaattorina SaferGlobe Finlandissa ja tekee väitöskirjaa Jyväskylän yliopistoon. Hän on aiemmin kirjoittanut raportin Suomen asevientä 1998–2007 (Sadankomitea, Helsinki 2009) sekä asekauppaa käsitteleviä lehtiartikkeleita muun muassa Suomen ja Israelin asekaupasta sekä suomalaisen säähavaintoteknologian käyttämisestä Irakin sodassa.

VTK Pamela Baarman on asevalvonnan Nuori asiantuntija SaferGlobe Finlandissa ja opiskelee kansainvälistä oikeutta Åbo Akademiassa. Hänen kandidaatin tutkielmansa käsitteli EU:n toimivaltaa säännellä jäsenmaiden asevientä. Hän on aiemmin ollut harjoittelijana Ruotsin suurimmassa rauhanjärjestössä, Svenska Freds- och Skiljedomsföreningenissä.

DI Henri Myrntinen toimii Berliinissä saksalaisen Watch Indonesia -järjestön tutkijana. Hän on erikoistunut sukupuolen ja väkivallan välisiin kysymyksiin ja julkaisi viime vuonna Vanessa Farrin ja Albrecht Schnabelin kanssa kokoelmateoksen "Sexed Pistols, the Gendered Impacts of Small Arms & Light Weapons" (United Nations University Press, Tokio, 2009). Vuonna 2008 hän työskenteli Latinalaisessa Amerikassa ja Karibianmeren alueella pienaseongelmien parissa.

MAAILMAN ASEKAUPPA JA PIENASEET

”Asekauppa on aihe, joka ei jätä ketään kylmäksi,
paitsi kirjaimellisesti tuotteiden tuntemattomat, usein siviiliuhrit.”

Matti Wuori¹

Brittiläinen toimittaja ja koomikko Mark Thomas perusti PR-yhtiön ja soluttautui sen avulla yhdelle maailman suurimmista asemes-suista Kreikassa. He asettivat yrityksensä esitelypisteelle kylttejä, joissa yhdessä luki ”Are you ready when Amnesty International comes knocking at your door – Oletko valmiina, kun Amnesty International tulee sinun ovellesi”. He järjestivät tehokursseja eri maiden, kuten esimerkiksi Indonesian armeijan edustajille siitä kuinka voittaa sanasota länsimaisen median ja kansalaisjärjestöjen kanssa.² Järjestöjen ja median sanat perustuvat erilaisiin selvityksiin, kun taas viranomaiset tyytyvät yleensä kiistämään niiden sisältämän tiedon. Kyse on tiedon saataavuudesta ja sen uskottavuudesta.

Kädessäsi on Suomen ensimmäinen vuosittain asekauppaa seuraava raportti. Sen tarkoituksena on tuoda median, päättäjien ja kansalaisjärjestöjen saataville tietoa siitä, minne Suomi vie aseita. Asevientiraportin taustalla on pohdinta siitä, millaisin keinoin maailman turvallisuuteen voidaan vaikuttaa ja mikä yhteys asekaupalla on ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan sekä ihmisoikeus-, kehitys- ja rauhanrakentami-

sen politiikkaan. Raportilla on vuosittain vaihteleva teema. Tänä vuonna se on vuoden 2008 Suomen Etyj-puheenjohtajuuskauden teeman mukaisesti pienaseet³. Selvitämme muun muassa sitä miten pienaseet ovat aikamme joukkotuhoaseita, miten ne päätyvät rikollisille, terroristeille ja konfliktien aseistautuneille osapuolille sekä laillisista laittomiksi aseiksi. Lisäksi tarkastelemme myös Pekingin olympialaisten hengessä Suomen asekauppaa Kiinaan.

MAAILMAN ASEMARKKINOIDEN KEHITYS

Maailmanlaajuisessa asekaupassa on ollut nouseva trendi vuodesta 2005 lähtien. Tukholman kansainvälisen rauhantutkimusinstituutin SIPRI:n mukaan asekaupan vuosittainen osuus oli keskimäärin 21 prosenttia korkeampi vuosina 2004–2008 kuin edellisellä jaksolla vuosina 2000–2004. Viisi suurinta asevientivaltiota olivat Yhdysvallat, Venäjä, Saksa, Ranska ja Yhdistynyt Kuningaskunta. Yhdysvaltojen (31 %) ja Venäjän (25 %) osuus aseviennistä oli omaa luokkaansa. Yhteensä nämä viisi valtiota olivat vastuussa 78 prosentista koko maailman aseviennistä. Kylmän sodan päättymisen jälkeen

ne ovat pitäneet jokaisena vuonna hallussaan aseviennin TOP-5 kärkisijoja.

Maailman aseviennistä suurin osa suuntautui Itä-Aasiaan, Eurooppaan ja Lähi-itään. Kiina oli suurin yksittäinen aseiden ostaja ja neljä seuraavaksi suurinta olivat Intia, Arabiemiirikunnat, Etelä-Korea ja Kreikka. Merkittävin loikka aseostoissa tehtiin Arabiemiirikunnissa, jonne meni vuosina 2004–2008 jopa 34 prosenttia kaikesta Lähi-itään suuntautuneesta aseviennistä. Maa oli maailman 16. suurin aseostaja vielä vuosina 1999–2003, kun nykyisellä tarkastelujaksolla se nousi kolmannelle sijalle. Arabiemiirikunnat oli Suomen kahdeksanneksi suurin asevientimaa. Lähi-idän kasvava myynti veti suomalaista ase-teollisuutta alueelle ja esimerkiksi CBRN-laitteita valmistava Environics avasi vuonna 2008 toimiston Arabiemiraatteihin.

EU-maista maailman kymmenen suurimman asevientimaan joukkoon mahtuivat Ranskan, Saksan ja Yhdistyneen Kuningaskunnan lisäksi Espanja, Alankomaat sekä Ruotsi. Suomi oli SIPRI:n listauksessa vuosina 2005–2009 sijalla 20. EU:n aseviennin vuosiraportin mukaan unionin yhteenlaskettu asevientilupien arvo oli 33,50 miljardia euroa ja viennin todellinen arvo 8,46 miljardia euroa. Suomen osuus EU:n toteutuneesta aseviennistä oli 1,1 prosenttia.

Vuosi 2008 oli EU:n asekaupalle merkittävä sillä unioni hyväksyi sotilasteknologian ja puolustustarvikkeiden viennin valvontaa koskevien yhteisten sääntöjen määrittämisen yhteisen kannan (2008/944/YUTP). Aseviennin yhteinen kanta on uudistettu versio vuonna 1998 solmitusta aiemmasta käytännösääntöstä (EU Code of Conduct on Arms Export) ja jäsenmaita juridisesti sitova⁴. Siinä vahvistetaan muun muassa kahdeksan tavanomaisten aseiden vientiä koskevaa perustetta (ks. harmaa lista), luodaan asevientiluvan epäämistä (ns. EPU) koskeva jäsenmaiden välinen ilmoittamis- ja neuvottelumenettely sekä asevientä koskevien EU:n vuosiraporttien julkaisemista koskeva

avoimuutta lisäävä menettely. Aseviennin yhteinen kanta edistää merkittävästi aseviennin valvontaan liittyvien kansallisten poliittisten käytänteiden yhdistämistä. Myös useat kolmannet maat, kuten Norja, ovat virallisesti omaksuneet siinä esitetyt periaatteet ja perusteet.

Neuvoston omia sanoja käyttäen jäsenvaltioiden on otettava huomioon se erityinen vastuu, joka niillä on vietäessä sotilasteknologiaa ja puolustustarvikkeita, joita voidaan käyttää kansallisiin sortotoimiin ja YK:n peruskirjan vastaiseen sotilaalliseen toimintaan tai, jotka voivat lisätä alueellista epävakautta. Tämän raportin yksi keskeisistä tarkoituksista on edistää näiden periaatteiden toteutumista.

PIENASEET OVAT AIKAMME

JOUKKOTUHOASEITA

Ampuma-aseet eivät ole ainoita murhissa ja tapoissa käytettyjä aseita, mutta YK:n rikostilastoraportissa muistutetaan niiden olevan avaintekijä väkivallassa. ”Niiden saatavuus on avaintekijä aseellisen väkivallan ja murhien määrässä. Alueilla, joissa on korkeat murhaluvut, ovat myös niitä, joissa suuri prosenttiosuus murhista tehdään ampuma-aseilla”.⁵ Kansainvälinen Pienaseiden vastaisen verkoston (IANSA) arvion mukaan maailmassa kuolee vuosittain 300 000 ihmistä ampuma-aseilla tehtyjen murhien, tappojen, itsemurhien ja tapaturmien seurauksena. Yli miljoona ihmistä haavoittuu vuosittain ampuma-aseista ja ne johtavat 12 kertaa todennäköisemmin kuolemaan kuin muilla välineillä tehdyt väkivallanteot. Tästä syystä ampuma-aseita kutsutaankin aikamme joukkotuhoaseiksi.

Suomessa vuosina 1998–2008 surmattiin ampuma-aseilla 2 677 ihmistä⁶. Suurin osa siitä oli itsemurhia, joista vuosittain 17–22 prosenttia tehtiin ampuma-aseella, joka oli useimmiten metsästysase. Kuinka paljon sitten aseellinen

¹ YLE Uutiset 6.4.2006 <http://yle.fi/uutiset/muu/2006/04/lisaa_panoksia_asekaupan_valvontaan_202112.html>

² YouTube ”Mark Thomas s03e01 Arms Fair Part 1” <http://www.youtube.com/watch?v=7A_B9lB8w5k&feature=related> (22.9.2010)

³ Pienaseella tarkoitetaan sellaista ampuma-asetta, jota voi kantaa yksi tai kaksi henkilöä. Se voi olla pistooli, konekivääri, sinko tai kevyt kranaatinheitin. Tässä raportissa on käytetty pienasetta tarkoittamaan pistoolia tai pitkäpiipusta asetta (kivääri, haulikko).

⁴ Lisätietoja <<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1484&lang=fi>>

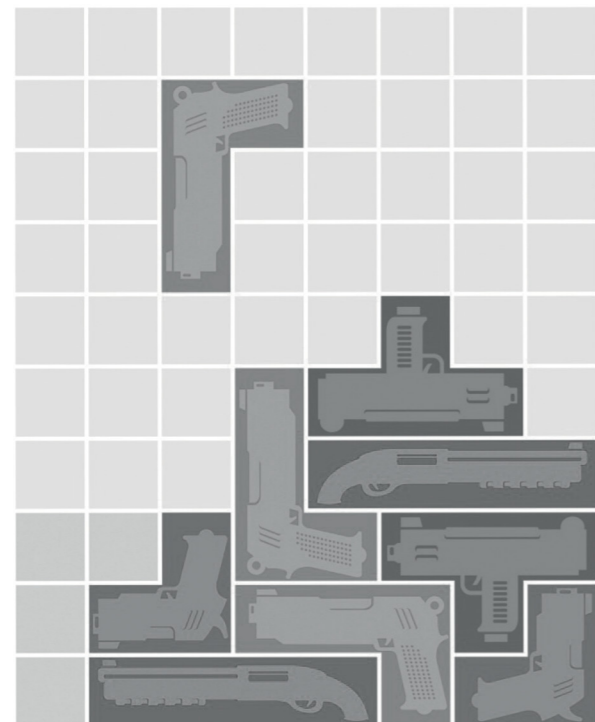
⁵ International Statistics on Crime and Justice, HEUNI 2010. Sivu 18.

⁶ Tilastokeskus, Kuolemansyyt-tilasto (22.7.2010)

PIENASEET POIS KONFLIKTIALUEILTA?

Pienasekysymykset olivat vuonna 2008 Suomen Etyj-puheenjohtajuuskauden yksi kolmesta painopisteestä. Ulkoasiainministeriö julkaisi kampanjaa varten pelin nimeltään ”Remove small arms from conflict areas” [Poista pienaseet konfliktialueilta]. Se on retrohenkinen Tetris-peli, jossa palikoihin on piirretty pistooli, pumppuhaulikko ja Uzi-konepistooli. Ministeriön tiedotteen mukaan pelissä ”kaikki voivat kokeilla taitojaan pienaseiden tuhoamisessa”.

Miten sitten ulkoasiainministeriö itse osasi pelata samaa peliä todellisuudessa? Se hyväksyi samana vuonna ase- ja sotatarvikkeiden viennin maihin, jotka olivat konfliktissa. Siviileille tarkoitettua pienasekaupasta osa vietiin sellaisiin maihin, joissa oli korkea väkivalta-kuolleisuus (Brasilia, Namibia, Etelä-Afrikka, Venäjä, Ukraina) sekä sellaisiin maihin, joissa oli sota tai konflikti (Venäjä, Turkki, Intia, Kiina, Thaimaa ja Peru).

**REMOVING
SMALL ARMS FROM
CONFLICT AREAS**

väkivalta maksaa Suomelle? Liikenneonnettomuuksien ennaltaehkäisyssä on laskettu, että yhden menetetyn ihmishengen sosioekonominen arvo on noin 1,7 miljoonaa euroa⁷. Tämän perusteella voidaan karkeasti arvioida, että viimeisen kymmenen vuoden aikana (1998–2008) ampuma-aseväkivallan sosioekonominen kustannus oli Suomessa noin 4,69 miljardia euroa.

LAILLISESTA LAITTOMAKSI ASEEKSI

Mistä näitä laittomia aseita oikein tulee? Valtaosa maailman laittomista aseista on aluksi ollut yksityishenkilöiden ja viranomaisten omistamia laillisia aseita. IANSA:n mukaan ei-valtiolisten toimijoiden ja siviilien hallussa on noin 74 prosenttia kaikista maailman 876 miljoonasta ampuma-aseesta. Maailmassa tuotetaan vuosittain noin 8 miljoonaa pienasetta, joista Suomessa tehdään noin 1,2 prosenttia.

Aseita varastetaan niin yksityishenkilöiden kodeista kuin armeijoiden varastoistakin. Laillinen ase on saatettu myös myydä henkilölle, jolla ei ole vaadittavaa lupaa tai, jonka tarkoituksena on välittää se pimeille markkinoille. Asemarkkinat ovat globaalit ja Suomessa myyty ase voi päätyä kauas. Henri Myrntinen perehtyy artikkelissaan Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen asekauppaan. Hän kirjoittaa Yhdysvaltojen olevan Latinalaisen Amerikan laillisten ja laittomien aseiden suurin lähde. Suomen pienasekaupasta 62,5 prosenttia ja pienaseiden patruunoista 26,1 prosenttia menee juuri Yhdysvaltoihin. Yksittäisen aseiden elinkaari on pitkä, jopa 100 vuotta, joten sillä ehtii olla monta käyttäjää ja käyttötarkoitusta. Tämän takia on tärkeä huolehtia ilman käyttötarkoitusta jääneiden aseiden tuhoamisesta lopullisesti.

⁷ Anne Silla (2010) Rautatieonnettomuuksissa aiheutuneiden kustannusten arviointi. VTT, Helsinki.

Lailliset ja laittomat pienaseet Latinalaisessa Amerikassa

Henri Myrntinen

Kaksi viimeistä vuosikymmentä ovat olleet Latinalaisen Amerikan ja Karibianmeren valtioille poikkeuksellisen rauhallisia lukuun ottamatta Kolumbian ja Haitin tilannetta sekä Ecuadorin ja Perun välistä neljä vuotta kestänyttä Cenepa-rijasotaa vuonna 1995. Valtaosa mantereiden sisällissodista, sotilasvallankaappauksista, kapinoista ja Yhdysvaltojen sotilaallisista väliintuloista päättyi Kylmän sodan myötä. Tästä huolimatta alueen valtioita ei voida pitää rauhanomaisina. Alueella elää noin 10 prosenttia maailman väestöstä, mutta siellä tehdään 42 prosenttia kaikista maailman murhista mukaan lukematta Meksikon huumesodan uhreja, jossa on viimeisen neljän vuoden aikana kuollut arviolta 28 000 ihmistä. Valtaosa näistä murhista ja tapoista on tehty pienaseilla, joita alueella on arviolta 45–80 miljoonaa. Esimerkiksi Brasiliassa pienaseiden aiheuttamia kuolemia vuonna 2001 oli 65 prosenttia kaikista 15–19-vuotiaiden nuorten miesten kuolemansyistä.⁸

Huumeet liikkuvat pohjoiseen ja aseet etelään

Väkivallan taustalla on usein monta tekijää, kuten alueella pitkään YK:n naistutkimusinstituutissa UN-INSTRAW:ssa toiminut Nicola Popovic määrittelee: ”Latinalaisessa Amerikassa ja Karibianmeren maissa on edelleen valtavat tuloerot ja samanaikaisesti materiaalista hyvinvointia korostava mediakulttuuri. Pienasekontrolli on usein löyhää ja erityisesti miesten väkivaltaiselle käyttäytymiselle, tietynlaisella machismolle, löytyy yhteiskunnallista ymmärrystä.” Myös maantieteellisellä sijainnilla on oma vaikutuksensa – huumeet kulkevat Latinalaisesta Amerikasta pohjoiseen ja aseet Yhdysvalloista etelään. Siinä missä Kylmän sodan aikana Yhdysvallat sekä Neuvostoliitto liittolaisineen olivat pienaseiden pääasiallisia toimittajia, on nykyään Yhdysvallat suurin virallinen ja epävirallinen lähde aseille.

Laillisesti Yhdysvalloista ostettuja aseita ja ammuksia salakuljetetaan tuhansittain Latinalaiseen Amerikkaan ja Karibialle, missä aseiden hankkiminen laillisilta markkinoilta on vaikeampaa ja kalliimpaa kuin Yhdysvalloissa. Siellä on myös helpompaa

⁸ William Godnick, Robert Muggah ja Camilla Waszink (2002) Stray Bullets: The Impact of Small Arms Misuse in Central America. Occasional Paper No. 5, Small Arms Survey, Geneva.

hankkia järeämpää aseistusta, kuten konepistooleja ja rynnäkkökivääreitä sekä niihin erilaisia oheislaitteita kuten tähtäimiä. Myös alun perin laillisesti hankittuja, mutta sittemmin ryöstettyjä aseita siirtyy Rio Granden eteläpuolelle. Asiakkaina eivät tosin ole ainoastaan huumejengit vaan myös tavalliset kansalaiset, jotka haluavat aseistautua kasvavaa rikollisuutta vastaan. Aseiden salakuljetuksen lisäksi Yhdysvallat myyvät myös laillisesti pienaseita niin yksityisille ostajille kuin myös virallisille tahoille, esimerkiksi huumeidenvastaisen kampanjoiden myötä poliisi- ja asevoimille. Yksityisten markkinoiden osuus voi olla usein huomattavasti suurempi kuin virallisen kaupan. Esimerkiksi vuosina 1996–1999 Yhdysvaltain hallitus myi 376 000 dollarin arvosta pienaseita Costa Ricalle, El Salvadorille, Hondurasille ja Panamalle, kun samalla ajanjaksolla yksityiset markkinat myivät näihin maihin 66 miljoonan dollarin edestä pienaseita.^{9 10 11}

Laillisista laittomiksi ja lainvalvoijasta lainrikkojaksi

Kansainvälisen huumekaupan suuri taloudellinen voima suhteessa monen valtion resursseihin johtaa siihen, että lainvartijoiden tai yksityisten turvallisuusfirmojen aseet saattavat päätyä rikollisten käsiin. Korruptoituneet poliisit tai sotilaat saattavat heittää yksittäisiä keikkoja rikollisorganisaatioiden puolesta, myydä aseita eteenpäin tai siirtää kokonaisuutena ryhmänä lain toiselle puolelle. Ääriesimerkkinä tästä on Pohjois-Meksikoa hallitseva ”Zeta” jengi, joka koostuu entisestä poliisin huumeidenvastaisen taistelun valiojoukosta.

Laillisten ja laittomien pienaseiden raja on usein vaikeasti määriteltävissä ja aseet siirtyvät helposti yhdestä kategoriasta toiseen. Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen pienaseongelmaan puuttuminen vaatii kokonaisvaltaista ja yhteistä toimintaa niin aseiden syntyperämaissa – joihin kuuluu myös useampi Euroopan Unionin jäsenmaa – sekä pienaseväkivallasta kärsivissä yhteiskunnissa.

⁹ Rachel Stohl and Doug Tuttle (2008) The Small Arms Trade in Central America. NACLA Report on the Americas, Washington DC, North American Congress on Latin America.

¹⁰ United Nations Children’s Fund (2008) Statement on the occasion of Global Week of Action against Gun Violence. Panama, 6 kesäkuuta 2008.

¹¹ United Nations Office on Drugs and Crime and the Latin America and the Caribbean Region of the World Bank (2007) Crime, Violence, and Development: Trends, Costs, and Policy Options in the Caribbean. Report No. 37820, UNODC and World Bank, Wien.

SUOMEN ASEVIENTI 2008

Suomi myönsi sotatarvikkeille 240 vientilupaa yhteisarvoltaan 337,28 miljoonaa euroa. Vuoden 2008 aikana sotatarvikkeita vietiin 93,26 miljoonan euron arvosta. Se oli kasvua 25 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen. Kaikkiin sotatarvikevienti kasvoi vuosina 2004–2008 32 prosenttia verrattuna vuosiin 1999–2003. Viimeisen kymmenen vuoden aikana (1998–2008) Suomesta vietiin sotatarvikkeita 600,80 miljolla eurolla.

Suomen TOP-10 sotatarvikevientimaat 2008

1	Ranska	21,3 %
2	Yhdysvallat	11,4 %
3	Norja	10,5 %
4	Puola	9,3 %
5	Slovenia	9,1 %
6	Kroatia	8,6 %
7	Ruotsi	4,0 %
8	Arabiemiirikunnat	3,4 %
9	Yhdistynyt Kuningaskunta	3,4 %
10	Liettua	3,1 %

Vuonna 2008 sotatarvikeviennistä yli puolet (58 %) meni EU-maihin, muihin Euroopan maihin (20 %), Pohjois-Amerikkaan (15 %) ja Lähi-itään (5 %) sekä loput muualle (2 %). Vienti kasvoi Pohjois-Amerikkaan (Kanada, Yhdysvallat) ja Lähi-itään (Arabiemiirikunnat ja Saudi-Arabia). Suomen suurimmat yksittäiset asekauppakumppanit olivat Ranska ja Yhdysvallat. Patria solmi yhdysvaltalaisen asejätti Lockheed Martinin kanssa panssaroitujen AMV-ajoneuvojensa markkinointi ja myyntisopimuksen. Kauppaan liittyen Patria sai luvan viedä maahan myynnin kannalta olennaisen tietotaidon ja teknologian.

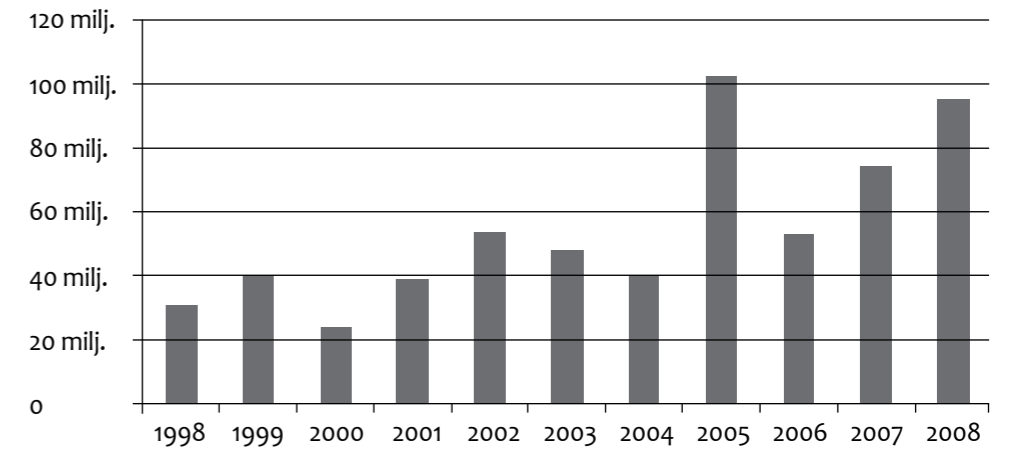
Kroatian nosti listalle Merivoimien myytyä maahan valtioneuvoston vientiluvalla kaksi Helsinki-luokan ohjusvenettä sekä puolustusministeriön luvalla Patrian panssaroituja AMV-ajoneuvoja. Ohjusveneet myi varsinaisesti Patria Aviation Oy. Se sai myöhemmin samana vuonna puolustusministeriön luvan viedä suihkumoottoreita ja neljä laivatykkiä liittyen kyseiseen kauppaan. Valtioneuvosto myönsi ison luvan viedä Viron merivoimille herätemittausjärjestelmän, mutta kauppa ei vielä nostanut maata Top-10 listalle.

Pääosin Suomesta vietiin asealustoja, jotka tarkoittivat käytännössä Patrian AMV-panssaroituja ajoneuvoja tai miehittämättömien lentokoneiden (UAV) lähetysalustoja (ks. luokitukset selityksissä). Seuraavaksi eniten vietiin aseita ja ammuksia kuten luoteja ja ruutia. Lähes yhtä paljon vietiin erilaisia avustavia tarvikkeita kuten sotilaselektroniikkaa. Jonkin verran vietiin myös suojatarvikkeita kuten luotiliivejä.

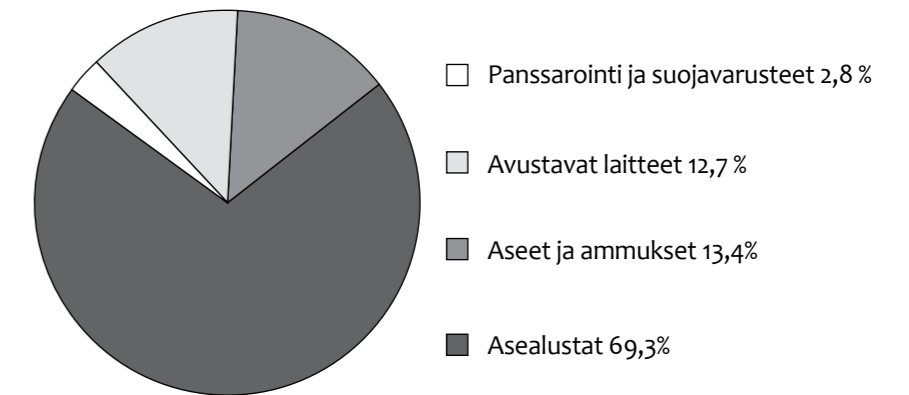
SIVIILIASE- JA PATRUUNAVIENTI

Siviilikäyttöön tarkoitetuille aseille ja patruunoille myönnettiin yhteensä 584 vientilupaa, joista 60 meni EU:n ulkopuolelle. Siviiliaseiden ja patruunoiden myyjiä tai ostajia ei ole saatu selville, koska laki määrää nämä tiedot pidettäväksi salaisena. Tämä heikentää olennaisesti kaupallisen siviiliase- ja patruunaviennin läpinäkyvyyttä. Vastaanottajina voi hyvin olla viranomaisia kuin kuluttajia. Puolustusministeriö ja poliisihallitus ovat itsekin myöntäneet, että rajanveto siviili-, viranomais- ja sotilaskäyttöön tarkoitettujen aseiden ja ammusten välillä on

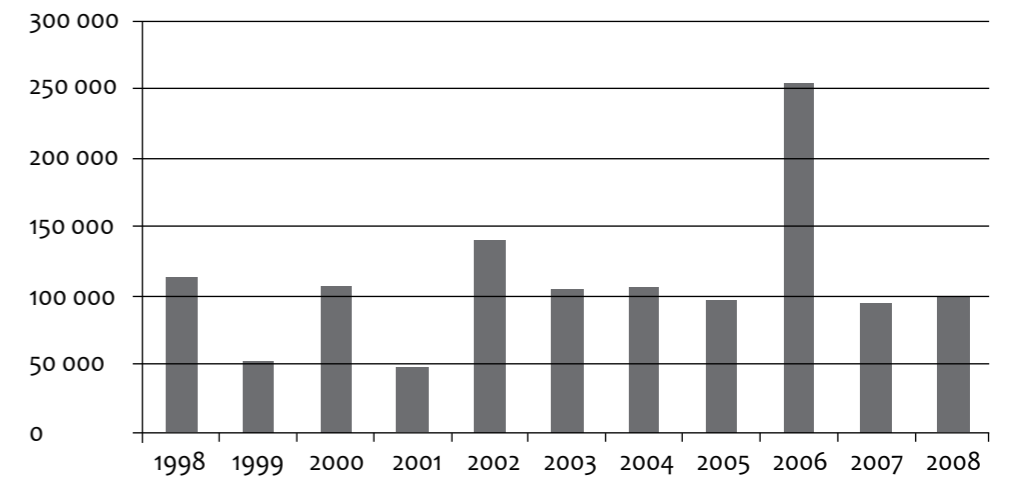
Suomen sotatarvikevienti 1998–2008

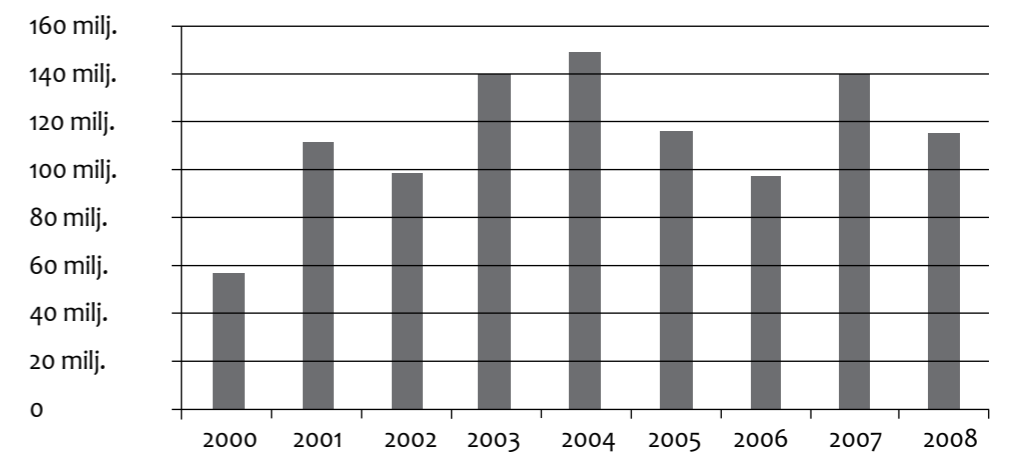
Sotatarvikevienti 2008 tuoteluokittain

Siviiliasevientiluvat 1998–2008

Siviilipatruunavientiluvat 2000–2008

heikko. Osasta patruunoista voi helposti sanoa, että ne eivät sovellu sotilaskäyttöön, kun osan kohdalla on järjestettävä koeammunta - mihin käytännössä ei ole mahdollisuutta. Toisaalta osaa siviiliaseista ja ammuksista voidaan aivan hyvin käyttää aseellisissa taisteluissa vaikka ne eivät suoranaisesti soveltuisikaan sotilasaseisiin.

Siviilikäyttöön tarkoitetuille aseille myönnettiin yhteensä 97 707 vientilupaa. Niistä pääosa oli kivääreitä ja viennistä suurin osa (85 %) oli tarkoitettu Yhdysvaltoihin ja Kanadaan. Seuraavaksi eniten lupia myönnettiin haulikoille, joista valtaosa (82 %) oli tarkoitettu EU-maihin. Siviiliaseiden vientiluvat kasvoivat kappalemääräisesti laskien 29 prosenttia vuosina 2004–2008 verrattuna vuosiin 1999–2003. Vuosina 1999–2008 myönnettiin lupa viedä yhteensä 1 151 962 asetta.

Vuonna 2008 myönnettiin vientilupa 115,38 miljoonalle siviiliaseisiin tarkoitettulle patruunalle. Määrällisesti eniten niistä oli käsiaseiden patruunoita (69,9 miljoonaa kappaletta). Esi-

merkiksi Yhdysvaltoihin oli tarkoitettu 20 miljoonaa, Norjaan 12 miljoonaa ja Japaniin 10 miljoonaa käsiaseen patruunaa. Yhteensä vuosina 2000–2008 myönnettiin 1,026 miljardille siviiliaseen patruunalle vientilupa.

KIELTEISET VIENTILUPAPÄÄTÖKSET

Vuonna 2008 annettiin kolme kielteistä sotatarvikkeiden vientilupapäätöstä. Ne koskivat Sri Lankaa, Brasiliaa ja Venäjää, joihin kaikkiin ulkoministeriö katsoi lausunnossaan olevan ulko- ja turvallisuuspoliittisen esteen asekaupalle. Varsinainen vientilupahakemus on julistettu salaiseksi, joten tiedossa ei ole millaisia tuotteita kielteiset päätökset koskivat. Hakijayritykset ovat tiedossa, mutta emme tässä lähde spekuloidaan mitkä niiden valmistamista tuotteista saattaisivat olla kyseessä. Esimerkiksi Brasiliaan ei kuitenkaan ole absoluuttista estettä sotatarvikkeiden viennille, koska maahan annettiin vientilupa teleskooppimastoille. Siviiliaseiden ja ammusten kielteisistä vientilupapäätöksistä ei saatu tietoa.

KENEN ETUJA ASEKAUPPA PALVELEE?

”Asekaupan ongelmana on se, että kansalliset puolustusteollisuuden liittyvät etunäkökohdat ovat usein ristiriidassa globaalien, ihmiskunnan tulevaisuutta koskevien etujen kanssa. Vientipäätöstä tehdessään valtiot joutuvat eettisten kysymysten äärelle: voiko asekauppaa käydä sellaisten valtioiden kanssa, joiden hallinto on epävakaalla pohjalla ja joissa ihmisten arkipäivän inhimillisistä tarpeista, kuten ruuasta ja ihmisoikeuksista, ei ole huolehdittu asianmukaisella tavalla. Valitetavan usein kaupalliset edut painavat vaakakupissa enemmän. Tällaisiin tilanteisiin myös Suomi on joutunut ja saattanut ihmisoikeuspolitiikkansa varsin huonoon valoon. Kansainvälisen asekaupan yllä leijuu koko teollisuudenhaaran peittävä mystinen verho. Aseita ostetaan ja myydään ilman, että niiden todellisista käyttötarkoituksista on kovinkaan tarkkaa tietoa. Eettiset kysymykset ovat liian arkoja, jotta hallitukset haluaisivat

nostaa niitä julkiseen keskusteluun. Tällainen suhtautuminen asekauppaan ja sitä kautta aseiden suurempia kyselemätön myynti epävakaalle alueille on omiaan ylläpitämään konflikteja.

Myös se, millaisia valintoja Suomi valtiona tekee, vaikuttaa maailman tilanteeseen. Jos maamme ajaa itsekkäästi vain omia etujaan vaikkapa turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä, voivat seuraukset jossakin muualla olla tuhoisia. Niinpä esimerkiksi rauhanturvatehtäviä valittaessa ei voida mieltä, onko niihin ryhtyminen valtion edun mukaista vai ei. Sama pätee myös Suomen aseeteollisuuteen: on oltava ehdottoman tiukka siinä, että aseita ei myydä konfliktialueille: ei, vaikka niistä saisikin mittavat voitot.”

Kirkon Ulkomaanavun Changemaker-verkosto¹²

¹² Rauha - Taustamateriaali vuosille 2008–2009 <<http://www.changemaker.fi/images/stories/dokumentit/rauha.pdf>>, 25.8.2010. Changemaker.

Miten suomalaiset patruunat päätyivät Diliin ja tehtiinkö niillä mitään?

Amnesty Internationalin tutkijat löysivät vuonna 1999 Itä-Timorin pääkaupungista Dilistä kaksi Lapuan patruunatehtaan valmistaman luodin hylsyä.¹³ Hylsyt löytyivät huhtikuussa sen jälkeen, kun noin 1500 puolisolitaallisten joukkojen aseistautunut jäsentä oli osallistunut mielenosoitukseen ja hyökännyt sen päätyttyä paikallisen poliitikon kotiin. Indonesian viranomaisten mukaan yhteentoissa kuoli 12 ihmistä. Patruunoiden löytymisen ja mielenosoituksen kuolemantapausten välistä yhteyttä ei voitu varmistaa.

Dilistä löydetty kaksi Lapuan patruunaa

Amnestyn Suomen osaston toiminnanjohtaja Frank Johansson totesi tuolloin MTV3:n uutisille tapauksen herättävän monia kysymyksiä varsinkin, kun Suomen viranomaiset ovat aina vakuuttaneet, ettei Indonesiaan myytyjä sotatarvikkeita ole käytetty sisäiseen sortoon ja ihmisoikeusloukkauksiin. Amnesty lähetti tapauksen johdosta kirjeen silloiselle ulkoministeri Tarja Haloselle ja kauppa- ja teollisuusministeri Erkki Tuomiojalle.¹⁴ Asiasta tehtiin kirjallinen kysymys eduskunnassa vielä saman vuoden kuluessa¹⁵. Hallitukselta kysyttiin aikoiko se selvittää Indonesian viranomaisten kanssa miten

¹³ Amnesty International: Undermining Global Security – The European Union Arms Export <<http://www.amnesty.org/en/library/asset/ACT30/003/2004/en/38bbb396-d617-11dd-bb24-1fb85fe8fa05/act300032004en.html>> (27.8.2010)

¹⁴ MTV3 Uutiset <<http://www.mtv3.fi/uutiset/arkisto.shtml/arkistot/kotimaa/1999/07/432>> (27.8.2010)

¹⁵ KK 887/1999 vp – Anni Sinnemäki/vihr.

Suomesta myydyt patruunat ovat päätyneet puolisolitaallisille joukoille sekä miten se aikoi toimia sen eteen, että loppukäyttäjätodistuksia alettaisiin pitää juridisesti sitovina asiakirjoina, joiden rikkominen olisi perusteltu syy purkaa tehdyt sotatarvikkeiden kaupat. Lisäksi siinä huomautettiin, että asiasta kysyneille Amnestylle ja Sadankomitealle ei ole kyetty selvittämään miten patruunat ovat joutuneet Diliin.

Puolustusministeri Jan-Erik Enestam kertoi kirjallisessa vastauksessaan, että ”Puolustusministeriön luvalla on sotilaspatruunoita viety Indonesiaan 1980-luvun alkupuolella 5 miljoonaa kappaletta, mikä vastaa Suomessa noin puolen vuoden koulutustarvetta. Indonesian kokoisen maan kyseessä ollessa ko. määrä vastannee vain muutaman viikon tarvetta. Luonnollisesti Suomesta vietyä patruunaa saattaa vielä olla jäljellä, mutta se vaikuttaa hyvin epätodennäköiseltä.” Hän jatkoi, että sotilasta siviilikäyttöön soveltuvissa patruunoissa hylsy on samanlainen, mutta itse patruuna toimii lähinnä vain siviiliaseissa. Puolustusministeri Enestam epäili, että patruunat ovat voineet kulkeutua urheilu- ja metsästysharrastajien kautta luvattomasti ulkomaille. ”Mitään rikollista asiaan viittaavaa ei kuitenkaan Suomen viranomaisten tiedossa ole, eikä muutoinkaan ole selvitettävissä, miten hylsyt olisivat Indonesiaan joutuneet, elleivät ne ole hyvin vanhaa erää 1980-luvun alusta.” Enestam korosti lopuksi Suomen asevientijärjestelmän olevan korkeatasoinen ja loppukäyttäjätodistusten olevan hyvä varmennuskeino. ”Puolustusministeriön tiedossa ei ole, että vastoin loppukäyttäjätodistusten sanamuotoa tai väärennettyjen loppukäyttäjätodistusten vuoksi puolustustarvikkeita olisi kulkeutunut muualle kuin ne oli alun perinkin tarkoitettu.”

Suomesta on kulkeutunut patruunoita Indonesiaan muutakin kautta niin, että viranomaiset ovat olleet siitä tietoisia. Jouko Huru¹⁶ tutki lisensiaattitutkimuksessaan Suomen asevientipolitiikkaa vuosina 1945–1990. Hän sai selville, että Sako oli vienyt 10 miljoonaa rynnäkkökivääriin patruunaa Belgiaan Fabrique Nationale de Herstalille. Myöhemmin Sako lähetti sähköpostin puolustusministeriöön, jossa se tiedusteli, voisiko Herstal viedä nämä patruunat belgialaisin tunnuksin Indonesiaan? Ulkoasiainministeriö antoi tähän lausunnon, jonka

¹⁶ Jouko Huru (1993, 218–219) Aseviennistä ja ulkopolitiikasta. Lisensiaattitutkimus, Tampereen yliopisto.

mukaan sillä ei ollut tähän mitään huomauttamista ja patruunat vietiin Indonesiaan. Huru huomauttaa, että vanha asevientilaki ei kieltänyt jälleenvientiä ja kontrollikeinona oli Enestaminkin korostama loppukäyttäjätodistus. Jälleenvientiä ei myöskään systemaattisesti merkitty asiakirjoihin, minkä takia Suomen viranomaisten on sitä ollut jälkeenpäin vaikea selvittää.

Indonesian tapauksessa on tärkeää huomata miten aseviennistä tulee ongelmallista. Se tapahtuu vasta silloin, kun sen aiheuttamista ongelmista saadaan todisteita, kuten esimerkiksi kaksi Dilistä löydettyä suomalaista patruunaa. Eikö aseilla sitten ole yhteyttä väkivaltaan ja konflikteihin riippumatta siitä, saadaanko tälle yhteydelle konkreettisia todisteita? Useat tutkimukset todistavat yhteyden olevan olemassa, jopa EU:n aseviennin kriteereissä

tämä todetaan puhuttaessa aseviennin mahdollisesti lisäävään alueellista epävakautta tai pitkittävän konflikteja.

Mitä sitten tehtiin Indonesiassa niillä suomalaisilla 10 miljoonalla Belgiasta jälleenviedyillä ja ainakin 5 miljoonalla Suomesta viedyllä sotilaspatruunalla? Suharto nousi Indonesiassa valtaan sisällissodan keskellä maaliskuussa 1967. Hän nujersi poliittiset vastustajansa sotilasvoimalla ja teloituksilla. Suhartoa kutsuttiin Jakartan teurastajaksi, koska hän surmautti valtaannousuaan seuranneena vuonna puolesta miljoonasta jopa miljoonaan ihmistä. Suharton johdolla Indonesia miehitti Portugalin entisen siirtomaan Itä-Timorin vuonna 1975. Vuotta myöhemmin se hyökkäsi itsenäiseksi julistautuneeseen Aceh'n maakuntaan. Itä-Timorissa surmattiin arviolta 200 000 ja Acehissa 130 000 ihmistä.

ASEVIENNIN HARMAA LISTA

SaferGlobe Finland on arvioinut Suomen asevientä vertaamalla myönnettyjä vientilupia muun muassa EU:n aseviennin yhteiseen kantaan ja siinä esitettyihin kahdeksaan kriteeriin, joihin vientilupaa myönnettäessä tulee kiinnittää huomiota. Ne on esitetty pääkohtineen raportin lopussa kohdassa selitykset. Alakohtat ja tarkennukset löytyvät itse sopimuksesta¹⁷.

EU:n asevientikriteereiden perusteella olemme laatineet Harmaan listan, jossa jokainen aseviennin määräämä luokitellaan aseellisten konfliktien, demokratian ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen kuin myös maan kehittyneisyyden perusteella. Lisäksi olemme ottaneet

huomioon YK:n ja EU:n asevientikiellot. Arviointijärjestelmämme perustana ovat kansainväliset tutkimukset ja luokitukset. Luokitus ja sen lähteet löytyvät raportin lopusta selitykset kohdasta. Osa myönnettyistä vientiluvista ei ole johtanut kauppoihin tai vientiin kyseisen vuoden aikana, mutta luvat voivat olla voimassa seuraavana tai useina seuraavina vuosina, joten vienti voi tapahtua myös tulevaisuudessa. Harmaassa listassa on siis kyse sellaisesta aseviennistä, joka on tai saattaa olla edellisten kriteerien kautta arvioituna ristiriidassa EU:n aseviennin yhteisen kannan tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjausten kanssa.

AFGANISTAN

Sodassa (1), vakavia puutteita demokratiassa (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5), köyhä kehitysmaa (6)

Puolustusvoimat sai luvan viedä Afganistanin kansallisarmeijalle kenttäpuhelimia (1410 kpl) ja kenttä sähkövoimakoneita (60 kpl). Viennin ajankohdasta ei ole varmuutta. Kyse oli vieraalle vallalle annetusta materiaalisesta sotilasavusta, joka on ollut Suomen aseviennissä harvinaista.

ARABIEMIIRIKUNNAT

Ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5)

Patrialle myönnettiin valtioneuvoston päätöksellä lupa viedä viisi panssaroitua ajoneuvoa maan armeijalle. Nammo Lapuulle myönnettiin lupa viedä 200 390 patruunaa (kal. .308 Win / kal. .338) maan armeijalle. Lisäksi myönnettiin luvat viidelle teleskooppimastoille ja ajoneuvoon asennettavalle sisäpuhelinjärjestelmälle.

BANGLADESH

Vakavia puutteita demokratiassa (4), ihmisoikeustilanne välttävä (5), köyhä kehitysmaa (6)

Myönnettiin luvat 28 teleskooppimaston vientiin maan armeijalle. Vienti ei tapahtunut vuoden 2008 aikana.

BRASILIA

Korkea väkivaltakuolleisuus (3), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin lupa viedä 10 teleskooppimastoa maan armeijalle, mutta vientiä ei tapahtunut. Vietiin yli 400 000 patruunaa siviilimarkkinoille. Brasiliassa on erittäin korkea väkivaltakuolleisuus (29 / 100 000 asukasta kohden). Poliisin ja rikollisjengien väliset yhteenotot maan suurkaupungeissa ovat olleet lähes täysimittaista kaupunkisotaa.

EGYPTI

Ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin lupa viedä 2 teleskooppimastoa Egyptin puolustusministeriölle, mutta vientiä ei tapahtunut vuoden 2008 aikana. Patria jatkoi tykkikauppojen toimituksia 32 000 euron arvosta.

ETELÄ-AFRIKKA

Korkea väkivaltakuolleisuus (3), kehittyvä kehitysmaa (7)

Valtioneuvosto myönsi luvan viedä 6 Patrian panssaroitua AMV-ajoneuvoa. Puolustusministeriö myönsi luvat viedä metsästys- ja urheilukäyttöön 40 tarkkuuskivääriä, noin 30 000 patruunaa (.308 Win ja .338 Magnum) maan poliisille, 200 000 patruunaa sekä hylsyä (kal. .50 BMG / kal. .30 / kal. 7,62 / kal. .338 Magnum) jälleenmyyntiin kuluttajille. Etelä-Afrikka on yksi maailman väkivaltaisimmista maista ja Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan vuonna 2004 maassa kuoli väkivaltaisesti noin 68 ihmistä 100 000 asukasta kohden.

ISRAEL

Osallisena konfliktissa (2)

Myönnettiin Mastsystem Int'l Oy:lle lupa viedä 5 teleskooppimastoa ja yhteensä 64 erilaista mastosektiota Israelin puolustusministeriölle sekä mastoja ja mastosektioita Israelin aseteollisuudelle. Insta DefSec Oy jatkoi kolmannen sukupolven Spike-panssarintorjuntaohjusten osien toimittamista Israelin puolustusministeriön omistamalle Rafael Ltd:lle. Ohjusten osat oli tarkoitettu EU-maille myytäviin ohjuksiin. Lupaviranomaiset ovat katsoneet, että alihankinnassa ei tarvitse ottaa huomioon EU:n kriteereitä vaan vientiä on arvioitava sotatarvikkeiden loppukäyttäjään mukaan.

¹⁷ EU:n aseviennin yhteinen kanta
<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:335:0099:0103:FI:PDF>>

INTIA

Osallisena konfliktissa (2), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin lupa viedä Intian armeijalle kaksi teleskooppimastoa ja vietiin 90 000 siviiliseisiin tarkoitettua patruunaa, joista 80 000 oli pistooleihin. Intia ja Pakistan ovat sotineet Kashmirin alueesta ja joukot kävivät laukaustenvaihtoa vielä vuonna 2008. Intian hallitus taistelee heimo-, uskonnollisia- ja kapinallisryhmittymiä vastaan ja maassa oli vuoden aikana useita yhteenottoja sekä terrori-iskuja.

KAZAKSTAN

Korkea väkivaltakuolleisuus (3), ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin lupa viedä kaksi teleskooppimastoa ja kaksi mastosektiota maan armeijalle. Vienti tapahtui EADS:n Saksan tehtaiden kautta. Nammo Lapua sai luvan viedä 28 000 patruunaa maan terrorismin vastaiselle ARYSTAN-yksikölle, mutta niitä ei viety vuoden 2008 aikana.

KUWAIT

Vakavia puutteita demokratiassa (4)

Viettiin 30 000 suojanaamarin suodatinta.

JORDANIA

Vakavia puutteita demokratiassa (4), kehittyvä kehitysmaa (7)

Viettiin muun muassa kuusi tarkkuuskivääriä ja 6000 niihin sopivaa patruunaa Jordanian santarmille.

KIINA

EU:n asevientikielto, osallisena konfliktissa (2), ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin vientilupa neljälle emulsiolevittimelle Kiinan poliisivoimille. Ei viety vuoden 2008 aikana. Myönnettiin vientilupa 720 000 siviiliseisiin tarkoitettulle patruunalle. Lue lisää Suomen asekaupasta Kiinaan ja EU:n asevientikiellosta erillisestä artikkelista.

HONG KONG

Vakavia puutteita demokratiassa (4)

Myönnettiin vientilupa 170 000 siviiliseisiin tarkoitettulle patruunalle. Hong Kong on osa Kiinaa.

MALESIA

Vakavia puutteita demokratiassa (4), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin vientilupa 492 000 siviiliseisiin tarkoitettulle patruunalle.

NAMIBIA

Korkea väkivaltakuolleisuus (3), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin vientilupa 150 kiväärille ja 25 000 niihin sopivalle luodille. Namibiassa on korkea väkivaltakuolleisuus.

OMAN

Ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin vientilupa 70 suojanaamarille ja NBC-suodattimelle maan ilmavoimille.

PERU

Konfliktissa (2), ihmisoikeusrikkomuksia (5), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin vientilupa 88 500 siviileille tarkoitettulle patruunalle. Perussa oli sisällissota vuosina 1965–1966 ja vuodesta 1968 lähtien maata hallitsi sotilasjunta. Alberto Fujimorin hallitus syyllistyi vuosina 1990–2000 ihmisoikeusrikkomuksiin kuten intiaaninaisten pakkosterilisaatioon. Vuonna 2007 sissiliike Loistavan Polun ja hallituksen väliset taistelut alkoivat uudestaan sekä olivat väkivaltaisempia kuin sisällissota 1960-luvulla. Kummatkin osapuolet ovat syyllistyneet ihmisoikeusrikkomuksiin.

QATAR

Ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5)

Myönnettiin vientilupa 17 teleskooppimastolle ja Nammo Lapuulle 50 400 kiväärin patruunalle (.308 Win) maan armeijalle.

SAUDI-ARABIA

Ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5)

Myönnettiin yhteensä 6 erilaista lupaa. Vietiin kemiallisten ja biologisten aseiden torjuntaan tarkoitettuja varusteita (suojanaamareita ja niiden osia) yli puolella miljoonalla eurolla maan puolustusministeriölle.

SINGAPORE

Vakavia ongelmia demokratiassa (4)

Viettiin 132 000 kiväärin aliäänipatruunaa (7.62) ja 72 000 patruunaa (8.6) sekä myönnettiin vientilupa 803 000 siviilikäyttöön tarkoitettulle patruunalle.

THAIMAA

Osallisena konfliktissa (2), vakavia ongelmia demokratiassa (4), ihmisoikeustilanne välttävä (5), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin vientilupa Nammo Lapuulle viedä 30 150 kiväärin patruunaa maan merivoimille. Lisäksi myönnettiin lupa viedä 10 suojanaamaria ilmavoimille.

Vuonna 2004 Thaimaan neljässä eteläisessä provinssissa, jossa asuu enemmistö maan neljästä miljoonasta muslimista, syntyi väkivaltaisuuksia. Maan perustuslaki kieltää uskonnosta johtuvan diskriminaation, mutta silti näissä maakunnissa kansalaisten mahdollisuus harjoittaa uskontoaan oli rajoitettua. Poikkeustilavaluudet tulivat voimaan eteläisissä maakunnissa vuonna 2005 ja antoivat poliisille luvan rajoittaa kansalaisten perusoikeuksia, jätti armeijalle oikeuden sisäisen turvallisuuden valvontaan ja suojeli turvallisuusjoukkojen niiden asettamiselta syytteen mahdollisista väärinkäytöksistä.¹⁸ Ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watch on raportoinut muun muassa turvallisuusjoukkojen tekemistä kidutuksista ja surmista¹⁹. Freedomhousen mukaan vuosina 2004–2008 väkivaltaisuuksissa oli kuollut yli 3 500 ihmistä²⁰.

TUNISIA

Ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin lupa viedä 70 taktisen luotiliivin ballistista elementtiä ja 280 erilaista lisälevyä Tunisian sisäministeriölle. Tunisian turvallisuusjoukot ottivat yhteen vuoden 2008 aikana satojen heikentyneitä sosioekonomisia elämänolosuhteita vastaan mieltään rauhanomaisesti osoittaneiden kanssa. He pidättivät ja syyttivät kymmeniä mielenosoittajia. Useat ovat pysyneet vangittuina ja viranomaiset

¹⁸ Freedomhouse <<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=363&year=2009>> (15.9.2010)

¹⁹ Human Rights Watch <<http://www.hrw.org/en/node/79243>> (15.9.2010)

²⁰ Freedomhouse <<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=363&year=2009>> (15.9.2010)

ovat kiristäneet otettaan aktivisteista sekä toimittajista. Toimittajien asema on Tunisiassa yksi arabimaiden heikoimmista ja salaisin poliisin edustajat ovat hyökänneet fyysisesti oppositiotoimittajia vastaan sekä vandalisoineet näiden omaisuutta²¹. Kesäkuussa yksi mielenosoittaja kuoli turvallisuusjoukkojen hajotettua väkivaltaisesti mielenosoittajien ryhmän. Tunisia ei ole reagoinut kansallisten ja kansainvälisten ihmisoikeusjärjestöjen valituksiin ihmisoikeustilanteesta, koska maan on katsottu olevan EU:n ja Yhdysvaltojen maltillinen muslimiliittolainen taistelussa ääri-islamistilaista terrorismia vastaan. Human Rights Watchin mukaan Tunisian valtio käyttää terrorismin uhkaa tekosyynä ankariin toimenpiteisiin oppositioon kohdistuvissa sisäpoliittisissa kiistoissa. Kidutuksen ja pahoinpitelyiden käyttämisestä epäiltyjen lausuntojen saamiseen on saatu jatkuvia ja uskottavia raportteja.²² Suomi antoi luvan viedä luotiliivejä juuri turvallisuusjoukkoja hallinnoivalla sisäministeriölle.

TURKKI

Osallisena konfliktissa (2), vakavia puutteita demokratiassa (4), ihmisoikeustilanne välttävä (5), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin lupa viedä 14 teleskooppimastoa Turkin armeijalle. Edellisenä vuonna vietiin panssaria läpäiseviä luoteja. Turkin armeija sotii Kurdistanin työväenpuoluetta (PKK) vastaan Kurdistanissa ja välillä myös Pohjois-Irakissa. Turkki on Freedomhousen luokituksen mukaan vain osittain vapaa valtio ja Human Rights Watchin sekä Amnesty Internationalin mukaan maassa rikotaan vähemmistöjen ihmisoikeuksia, rikoksista epäiltyjä on pahoinpidelty sekä kidutettu että sananvapautta on rajoitettu.

UKRAINA

Korkea väkivaltakuolleisuus (3), kehittyvä kehitysmaa (7)

Viettiin 20 teleskooppimastoa yksityiselle yritykselle, noin 13 000 sotilaskäyttöön soveltuvaa patruunaa urheilu- ja metsästyskäyttöön sekä myönnettiin vientilupa yli 70 000 siviileille tarkoitetulle pieneseen patruunalle.

VENÄJÄ

Sodassa (1), osallisena konfliktissa (2), korkea väkivaltakuolleisuus (3), ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5)

Myönnettiin vientilupa yli 6,1 miljoonalle siviiliaseseihin tarkoitetulle pieneseen patruunalle. Venäjällä on Euroopan korkein väkivaltakuolleisuus. Maa oli sodassa Georgian kanssa elokuussa 2008 ja lisäksi se oli osallisena konfliktissa Tšetšeniassa että muualla Kaukasuksella.

YHDYSVALLAT

Osallisena konfliktissa (2)

Yhdysvaltoihin vietiin muun muassa viisi miljoonaa sotilaskäyttöön soveltuvaa patruunaa, 1500 patruunaa Yhdysvaltain armeijalle sekä 135 kg kranaatinheittämiin soveltuvaa ruutia. Merkittävin kauppa oli Patrian markkinointi- ja myyntisopimus asejätti Lockheed Martinin kanssa panssaroiduista AMV-ajoneuvoista. Maahan myönnettiin vientilupa 61 000 siviilikäyttöön tarkoitetulle aseelle ja 30,1 miljoonalle patruunalle, joista 20 miljoonaa oli tarkoitettu käsiaseisiin. Yhdysvalloissa on muihin läntisiin teollisuusmaihin verrattuna erittäin korkea väkivaltakuolleisuus (6,9 / 100 000 asukasta kohden). Maa käy terrorisminvastaista sota YK:n valtuuttaman ISAF-operaation ulkopuolella Afganistanissa ja Pakistanissa.

ESITTELYVIENNIIT

Esittelyvienti liittyy pääsääntöisesti kyseisen maan asehankintoihin eli sotatarvikkeita on vietty esittely- ja testauskäyttöön maan armeijalle. Suomen sotatarvikkeiden lupaviranomaisen (puolustusministeriö) mukaan lupa esittelyvientiin ei tarkoita automaattisesti, että yritys tulee saamaan myös varsinaisen vientiluvan. Toisaalta se kuitenkin tarkoittaa, että viennille ei nähdä olevan mitään estettä. Olisi nimittäin

erittäin epätodennäköistä, että esimerkiksi Patria investoisi merkittäviä summia esittelyyn, jos se ei uskoisi myöhemmin saavansa myös vientilupaa. Toisinaan esittelyviennit liittyvät ase-teollisuuden yritysten väliseen tuotekehitysyhteistyöhön. Tilapäisen esittelyviennin tarkoitus²³ on kerrottu aina, kun se käy ilmi vientiluvasta tai olemme saaneet sen selville omista tutkimuksissamme.

ALGERIA

Osallisena konfliktissa (2), ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5)

Patrialle myönnettiin lupa viedä kaksi panssaroitua ajoneuvoa esittelyyn.

ARABIEMIIRIKUNNAT

Ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5)

Myönnettiin Patrialle lupa viedä esittelyyn kaksi panssaroitua pyöräajoneuvoa, kranaatinheitinjärjestelmä, ammusvarasto ja 10 hiekka-ammusta.

BAHRAIN

Vakavia puutteita demokratiassa (4)

Myönnettiin lupia viedä tarkkuuskiväärejä, patruunoita ja pimeännäkölaitteita esittelyyn maan armeijalle.

ETELÄ-AFRIKKA

Korkea väkivaltakuolleisuus (3), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin lupa viedä laivaston käyttöön tarkoitettu Missile Sequences System ja viestintäjärjestelmä testauskäyttöön valtion omistamalle ase-teollisuusyritykselle. Yritys valmistaa muun muassa Umkhonto-ohjusta (MK II), jota Suomen merivoimat oli tilaamassa vuoden 2010 aikana. Vientiluvassa on todennäköisesti kyse Suomen asehankintoihin liittyvistä vastakaupoista.

INTIA

Osallisena konflikteissa (2), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin lupa viedä teleskooppimasto ranskalaisen Thalesin kautta esittelyyn maan armeijalle. Thales on toiminut maassa pitkään ja se on yksi Intian armeijan pääasetoimittajista²⁴.

JORDANIA

Vakavia puutteita demokratiassa (4), kehittyvä kehitysmaa (7)

Myönnettiin lupa viedä esittelyyn Patria NEMO-kranaatinheitinjärjestelmä.

LIBYA

Ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5)

Patria sai luvan viedä kahta erityyppistä pimeännäkölaitetta esittelyyn maan armeijalle ja kaksi panssaroitua ajoneuvoa. Libyaan oli YK:n asevientikielto (1992–1999) ja EU:n asevientikielto (1986–2004).

²¹ Freedomhouse <<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2009&country=7721>> (15.9.2010)

²² <http://www.hrw.org/en/node/79260>

²³ Raportoinnissa ei ole mukana esittelyvientejä ko. maassa järjestetyille kansainvälisille asemessuille

²⁴ Thales, verkkosivut <http://www.thalesgroup.com/Countries/India/About_us/History/>, 31.8.2010

MAROKKO

Osallisena konfliktissa (2)²⁵, vakavia puutteita demokratiassa (4), ei-demokraattinen (Länsi-Sahara), ihmisoikeustilanne välttävä (5), kehittyvä kehitysmää (7)

Patrialle myönnettiin lupa viedä miehittämätön lentokone (Mini-UAV) maan puolustusministeriölle ja kaksi panssaroitua ajoneuvoa esittelyyn. Marokko on miehittänyt Länsi-Saharaa vuodesta 1975 lähtien. Alue itsenäistyi Espanjalta vuonna 1975 ja julistautui itsenäiseksi vuonna 1976. Yli 70 valtiota on tunnustanut sen ja solminut sen kanssa diplomaattisuhteet. Itsenäisyysliike Polisario ja Marokko kävivät sotaa vuosina 1975–1991. Haagin kansainvälinen tuomioistuin on todennut miehityksen rikkovan kansainvälistä lakia. Maiden välillä on ollut vuodesta 1991 YK:n valvoma aselepo, mutta rauhanneuvottelut ovat jatkuneet tuloksetta aina vuoteen 2010 asti. Ihmisoikeusjärjestöjen mukaan Marokon miehittämässä Länsi-Saharassa ihmisoikeuksien puolustajia pidätetään, kidutetaan ja katoaa. YK:n pääsihteeri Ban-Ki Moon on ilmaissut huolensa alueen ihmisoikeustilanteesta.²⁶

MEKSIKO

Osallisena konfliktissa (2), korkea väkivaltakuolleisuus (3), kehittyvä kehitysmää (7)

Myönnettiin Patrialle lupa viedä kaksi panssaroitua pyöräajoneuvoa esittelyyn. Meksiko käy huumesotaa maan pohjoisosissa ja eteläosissa hallituksen tukemat puolisolitaalliset joukot ovat syyllistyneet ihmisoikeusrikkomuksiin alkuperäiskansoja kohtaan. Näissä yhteenotoissa surmattiin myös suomalainen ihmisoikeus- ja rauhanaktivisti keväällä 2010.

TUNISIA

Ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5), kehittyvä kehitysmää (7)

Myönnettiin Patrialle lupa viedä miehittämätön lentokone (Mini-UAV) maan puolustusministeriölle ja kaksi panssaroitua pyöräajoneuvoa esittelyyn.

TURKKI

Osallisena konfliktissa (2), vakavia puutteita demokratiassa (4), ihmisoikeustilanne välttävä (5), kehittyvä kehitysmää (7)

Myönnettiin lupa viedä kaksi tarkkuuskivääriä ja kaksi Patrian AMV panssaroitua ajoneuvoa esittelyyn.

OMAN

Ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5), kehittyvä kehitysmää (7)

Myönnettiin Patrialle lupa viedä kaksi panssaroitua pyöräajoneuvoa esittelyyn.

QATAR

Ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5)

Myönnettiin Patrialle lupa viedä kaksi panssaroitua pyöräajoneuvoa ja 20 erityyppistä pimeännäkölaitetta esittelyyn.

SAUDI-ARABIA

Ei-demokraattinen (4), ihmisoikeusrikkomuksia (5)

Myönnettiin Patrialle lupa viedä kaksi panssaroitua AMV-ajoneuvoa, kranaatinheitin-järjestelmä, ammusvarasto ja 10 hiekka-ammusta (120 mm) sekä miehittämätön lentokone Mini-UAV esittelykätöön maan puolustusministeriölle.

Miksi EU:n asevientikielto Kiinaan ei koske suomalaisia patruunoita?

Kiinan demokratialiikkeen yhtenä keskeisenä keulahahmona tunnetun Hu Yaobangin hautajaiset aloittivat tapahtumasarjan, joka johti Taivaallisen rauhan aukion verilöylyyn. Huhtikuun 15. päivänä vuonna 1989 pidetyt hautajaiset muuttuivat seitsemän viikkoa kestäneeksi mielenosoitukseksi, jossa vaadittiin Kiinan johdolta talous- ja demokratia uudistuksia. Hallitus ei suostunut mielenosoittajien kanssa dialogiin ja kesäkuun neljäntenä päivänä Taivaallisen rauhan aukiolle kerääntyi arviolta 100 000 ihmistä vaatimaan hallitusta aloittamaan vuoropuhelun.

Armeija puuttui tapahtumiin ja hyökkäsi kaupunkiin. Panssarivaunut vyöryivät aukiolle. Tällöin otettiin yksi historian kuuluisimmista valokuviista, jossa valkoiseen t-paitaan pukeutunut aseeton mielenosoittaja seisoo panssarivaunun edessä katkaisten sen kulkureitin. Päivän lopuksi sotilaat hyökkäsivät aukiolle useista suunnista ja ampuivat summittaisesti väkijoukkoon. Kiinan virallisen ilmoituksen mukaan 200–300 ihmistä kuoli. Kiinan Punaisen Ristin mukaan kuolleita oli kymmenen kertaa enemmän ja joissakin arvioissa on puhuttu jopa 7 000 kuolleesta.²⁷

Verilöylyn jälkeen Kiina pidätti ja vangitsi lukemattomia demokratiaa vaatineita ihmisiä sekä kielsi ulkomaisen lehdistön toiminnan maassa. EU julisti protestiksi asevientikiellon Kiinaan Taivaallisen rauhan aukion verilöylylle ja ihmisoikeusrikkomuksille kesäkuun 26. päivänä vuonna 1989.

Osa EU-maista haluaa purkaa asevientikiellon

Asevientikiellon asettamisesta on kulunut 20 vuotta. Kiina haluaa länsimaista aseteknologiaa ja amerikkalaiset sekä eurooppalaiset yritykset etsivät uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Kohu vientikiellon nostamisen ympärillä oli kovimmillaan vuosina 2004–2005 jolloin Ranska, Saksa ja Iso-Britannia ajoivat aktiivisesti sen purkamista. Pohjoismaat vastustivat. Myös Yhdysvallat ja Japani

vastustavat voimakkaasti kiellon purkamista. Eri-tyisesti Yhdysvallat pelkää Kiinan saavan korkeaa länsimaista aseteknologiaa ja tulevan sotilaallisesti voimakkaammaksi.

Turvallisuuspolitiikan ja Kiinan asiantuntija Bates Gill oli tuolloin kuulavana Yhdysvaltain senaatin ulkoasiainvaliokunnassa. Nykyään hän johtaa Tukholman rauhantutkimusinstituuttia SIPRIä. Kysimme häneltä miten hän näkee EU:n asevientikiellon tulevaisuuden.

”Näyttää epätodennäköiseltä, että sitä nostetaan lähitulevaisuudessa. Sen merkitys on poliittinen, minkä takia EU:n on vaikea nostaa sitä, osittain myös Washingtonista tulevan painostuksen takia. Toisaalta EU:n aseviennin ”kielto” ei ole todellinen eikä se välttämättä estä sotilasteknologian ja -aseiden virtaa Kiinaan. Toisaalta se aliarvioi sen minkä pitäisi olla normaalia ja tuottavaa kauppaa Kiinan kanssa pitämällä sitä erityisenä huolena.”

Gillin mukaan EU:n lähentyminen ja kiinnostus Kiinan aseteollisuutta ja sotilaallista toimintaa kohtaan näkyy yhteistyössä sotaharjoituksissa ja sotilasasiamiesten lähettämisenä maahan. Suomella on Pekingissä lähetettynä sotilasasiamiehenä everstin arvoinen upseeri, joka hoitaa samalla myös Japania.

Suomi on myynyt ammuksia ja puolustustarvikkeita Kiinaan

Suomen Kiina-politiikka nousi julkiseen keskusteluun kesällä 2008, kun pääministeri Matti Vanhanen päätti osallistua Pekingin olympialaisten avajaisiin. Tätä ei pidetty sopivana ottaen huomioon maan ihmisoikeusongelmat ja Tiibetin tilanne. Samaan aikaan Suomi kuitenkin salli ase- ja puolustustarvikekaupan maahan. Taulukossa seuraavalla sivulla on listattuna Sisäasiainministeriön patruunavientiluvut vuodesta 2000 ja Puolustusministeriön alainen puolustustarvikkeiden vienti vuodesta 1995 lähtien^{28 29}. Luettelossa ei ole kaksikäyttötuotteiden vientiä.

Rikkoiko Suomi sitten näillä kaupoilla EU:n asevientikieltoa? SIPRI:n Gillin mukaan EU:n asevientikielto ei ole laillisesti sitova eikä siinä määritellä

²⁵ SaferGlobe Finlandin määrittelemä, ei perustu Uppsalan rauhantutkimuskeskuksen konfliktitietokantaan

²⁶ Global Finland, ulkoasiainministerin kehitysviestinnän julkaisu <http://global.finland.fi/public/default.aspx?contentid=40998> 27.8.2010

²⁷ Tiananmen Square protests of 1989, Wikipedia <http://en.wikipedia.org/wiki/Tiananmen_Square_protests_of_1989> (30.8.2010)

²⁸ Sisäasiainministeriö, Poliisihallinto, ase- ja arpajaisyksikkö, vientiluvutiedot

²⁹ Puolustusministeriö, tietopyyntö 11.5.2009 ja vientiraportit

mitä se pitää sisällään. Näin ollen jokainen jäsenvaltio tulkitsee ”vientikieltoa” oman kansallisen lainsäädäntönsä mukaan.

”Tässä mielessä ei ole mahdollista sanoa onko jokin kansallinen vientipäätös vastoin EU:n julistusta aseviennin kieltämisestä kesäkuussa 1989.”

Suomella pitäisi olla asiasta oma kansallisesti sitova päätös tai asetus, jossa määriteltäisiin tarkemmin millaisia aseita vientikielto koskee. Nyt vientilupiin ulko- ja turvallisuuspoliittisen lausunnon antava ulkoasiainministeriön on katsonut ainakin alla olevan luettelon kaltaisten tuotteiden kuuluvan vientikiellon ulkopuolelle. Kaikkea ei kuitenkaan ole katsottu soveliaaksi viedä. Kerran on kielletty sukellusveneen kauttakuljetus ja vuonna 2007 annettiin kaksi kielteistä vientilupapäätöstä Kiinaan ja Hong Kongiin. Tiedossa ei ole sitä, millaisia tuotteita vientilupa hakemukset koskivat.

Gillin mukaan EU-maat vievät sotilasteknologiaa kiellosta huolimatta Kiinaan.

”Paradoksaalisesti huolimatta EU:n asevientikiellosta osa jäsenvaltioista myy sotilasjärjestelmiä ja sotilasteknologiaa, mikä auttaa Kiinaa sen armeijan modernisoinnissa.”

Hänen mukaansa ongelmana on, että nykyaikainen teknologia soveltuu yhtälailla siviili- ja sotilaskäyttöön. Nämä myös ovat tuotteita joita Kiina tavoittelee lännestä, koska se ei itse vielä kykene valmistamaan sensitiivistä teknologiaa. Se ei ole edes aikeissa ostaa Euroopasta suuria määriä aseita ja ammuksia vaan haluaa päinvastoin suojella ja kehittää omaa aseiteollisuuttaan. Gillin mukaan yritykset kiertävät vientikieltoa esittämällä viemänsä teknologian olevan siviilikäyttöön tarkoitettua.

”Jotta voidaan estää sotilasteknologian vieminen Kiinaan, tarvitaan laillisesti sitova, EU:n laajuinen vientikontrollijärjestelmä, jolla on korkeat ja valvottavissa olevat standardit, jotka pitävät sisällään muun muassa ihmisoikeudet”.

Suomen asevientiluvat Kiinaan 1995-2008

VUOSI	ASE- JA SOTATARVIKE	KPL	MYYJÄ/KULJETTAJA
VIENTILUVAT			
2000-2008	Pistoolin patruunat	420 000	Lain mukaan salainen tieto
2000-2008	Kiväärin patruunat	940 000	Lain mukaan salainen tieto
2000-2008	Pienoiskiväärin patruunat	4 310 000	Lain mukaan salainen tieto
2008	Emulsiolevitin Kiinan poliisille	4	Environics Oy
2007	M-95 juomapullo	500	Scott Health & Safety
2006	M-95 juomapullo	500	Scott Health & Safety
2000	Sonac PFA merivalvontajärjestelmä	1	Patria Finavitec Oy
	Merikaapelia	80 km	Patria Finavitec Oy
1996	Sonac PFA merivalvontajärjestelmä	1	Finnyards Oy
KAUTTAKULJETUSLUVAT			
1995	Sukellusveneen kauttakuljetus	1	BV Netherlands Maritime Agencies
KIELTEISET PÄÄTÖKSET			
2004	Kielteinen päätös, 2 kpl	-	Ei tiedossa
2004	Kilo-luokan sukellusvene, kauttakuljetus	2	John Nurminen Oy

ASETEOLLISUUS

Sadankomitean Missä soditaan suomalaisilla aseilla teoksen mukaan³⁰ Suomessa toimi vuoden 2008 lopussa noin 80 ase- ja sotatarviketeollisuuden yritystä. Ne edustavat useita toimialoja ja ovat kooltaan muutaman hengen pienyrityksistä aina kansainvälisiin suuryrityksiin. Yksi pk-yrityksistä on esimerkiksi EMP-suojattua elektroniikkaa valmistava Fitelnet. Se työllisti yhdeksän henkeä hieman yli puolen miljoonan euron liikevaihdolla. Patria oli SIPRI:n maailman 100 suurinta aseiteollisuusyritystä sijalla 98., mutta senkin liikevaihto oli vain 0,2 prosenttia sadan suurimman yhteenlasketusta myynnistä. Sotilaskäyttöön ohjelmistoja valmistavan TietoSaabin toinen pääomistaja, ruotsalainen Saab oli sijalla 23.

Puolustus- ja Ilmailuteollisuusyhdistyksen (PIA) mukaan sen jäsenyritysten vuotuinen liikevaihto oli noin 500–600 miljoonaa euroa. Puolustusministeriön teollisuusraportissa on esitetty samansuuruiset luvut. Arvioille ei ole esitetty tarkkoja laskentaperusteita, eikä niitä myöskään ole tarkis-

³⁰ Jarmo Pykälä (2009) Missä soditaan suomalaisilla aseilla? Suomen asevientä ja sotateollisuus 1998–2007. Suomen Sadankomitea ry.

tettu ulkopuolisissa tutkimuksissa. Ongelmallista on esimerkiksi, että lähes kaikki yritykset valmistavat myös puhtaasti siviilikäyttöön tarkoitettuja tuotteita. Siviilituotannon osuus liikevaihdosta vaihtelee suuresti. Esimerkiksi Luvata Porin tuotannosta vain 0,3 prosenttia tuli sen oman ilmoituksen mukaan ammusten osien tuotannosta, kun taas Patrialla vastaava luku oli noin 86 prosenttia. PIA arvioi työllistäväksi vaikutukseksi noin 5 000 henkeä. Tästäkään ei ole olemassa ulkopuolisia arvioita ja osa työllistävästä vaikutuksesta kohdistuu muualle kuin Suomeen. Esimerkiksi Puolan Patrialta ostaman 690 AMV:n hankinta työllistää ainakin 300 työntekijää WZM:n tehtailla Puolassa. Cargotecin tuotanto on samoin kasvussa, koska se sai Yhdysvaltain armeijalta suuren sotilaskäyttöön suunniteltujen lastauslaitteiden tilauksen ja se ilmoitti marraskuussa palkkaavansa noin kaksisataa uutta työntekijää Texasiin San Antonion tehtaaseensa Texasiin. Kuukautta myöhemmin se ilmoitti irtisanovansa Suomesta 271 työntekijää.³¹

³¹ Ibid.

VUODEN KESKEISET TAPAHTUMAT

TAMMI-MAALISKUU

- CBRN-suojalaitteiden valmistaja Environics avasi Persianlahden asekaupan vetämänä toimiston Arabiemiraatteihin.

HUHTI-KESÄKUU

- Puolustusvoimat ulkoisti maavoimien ajoneuvo- ja panssarikaluston sekä ase- ja elektroniikkajärjestelmien huollon Millog Oy:lle. Patria ja muut Millogin omistajat maksoivat sopimuksesta 484 miljoonaa euroa ja puolustusvoimille sopimuksen kustannusvaikutukset ovat ainakin 800 miljoonaa euroa.³² Puolustusministeriö linjaa teollisuusstrategiassaan lisäävänsä ulkoistamis hankkeita vähintään 10 prosenttia vuoteen 2015 mennessä.

³² Maavoimien materiaalin kunnossapito ulkoistetaan Millogille (6.3.2008). Jarmo Seppälä. Tekniikka ja Talous-lehti. Millog Oy:n lehdistötiedote (19.6.2008)

HEINÄ-SYYSKUU

- Yhdysvaltain puolustusministeriön puolustusmateriaaliala avasi yhteystoimistonsa Suomen puolustusministeriön tiloihin.
- YLE:n MOT-ohjelma kertoi syyskuussa Patrian maksaneen lahjuksia muun muassa Slovenian pääministerille saadakseen 300 miljoonan euron arvoisen panssaroitujen AMV-ajoneuvojen kaupan.
- Pohjoismaiden puolustusministeriöt, puolustusvoimat ja aseiteollisuus hakevat kustannussäästöjä kehittämällä yhteistyötä. Ne linjaavat noin 40 hanketta, joita voitaisiin jatkossa alkaa tekemään yhdessä. Aseiteollisuuden edustaja PIA toivoo nopeita ”poliittisia päätöksiä ja puolustusvoimille riittävästä mandaattia koordinoita yhteistyötä”.³³

LOKA-JOULUKUU

- Puolustusministeriö valmisteli puolustusmäärärahojen lisäkorotusesityksen joka esitettiin tammikuussa 2009 eduskunnalle. Sen mukaan vuodesta 2011 alkaen määrärahoja korotetaan pysyvästi 2 prosenttia. Ministeriö arvelee toisessa paperissaan materiaalin kallistuvan 5-7 prosenttia vuodessa. Muutamaa vuotta myöhemmin puolustusministeri puhuu jo 8 prosentin vuosittaisesta kallistumisesta.
- Puolustusministeriön oman arvion mukaan sotamateriaali kallistuu vuosittain 6-7 prosenttia, eli huomattavasti yleistä hintatasoa nopeammin. Tämän takia tammikuussa 2009 tehty kahden prosentin korotus ei ole riittävä, mutta luultavasti poliittisesti ainoa luku jota on voitu esittää.
- Puolustusteollisuus muuttuu uudenlaiseksi puolustus- ja turvallisuusalaksi. Lahdessa järjestetään Puolustus- ja turvallisuusmessut, jossa messuvieraille kuten lapsiperheille esitellään kotien murto-suojauksia ja panssarintorjunta-aseita. Aseiteollisuus hakee kasvua Yhdysvaltojen esimerkin mukaisesti homeland securitystä.

33 Seppälä Jarmo (26.9.2008) Puolustusteollisuus hakee kasvua Pohjoismaiden markkinoilta. Tekniikka&Talous. <URL: <http://www.tekniikkatalous.fi/metalli/article140554.ece?s=l&wtm=-26092008>>

”Kuinka minusta tuli asekauppias kahdeksassa päivässä”

Englannissa esitettiin aiemmin TV-ohjelmaa nimeltä ”The Mark Thomas Product”, missä herra Thomas tutki yhteiskunnan kyseenalaisia tapahtumia. Eräässä jaksossa vuonna 2002³⁴ hän halusi näyttää, kuinka huonosti Englannin asevientilaki toimii varsinkin, kun kyseessä on valtion lisensoima vientikontrolli ja loppukäyttäjien valvonta.

Hän valitsi tutkittavaksi yritykseksi tunnetun saksalaisen asevalmistajan Heckler & Kochin, jonka omistaa brittiläinen asejätti BAE Systems. H&K on lisensoinut kivääriensä valmistuksen EU:n ulkopuolisiin maihin kuten Turkkiin, josta niitä voidaan myydä minne halutaan. Thomas perusti oman valeyhtyrityksen ja aloitti soittamalla Brügger & Thomet nimiselle yritykselle, joka toimii H&K:n edustajana Sveitsissä. Hän olisi halunnut lähettää aseita asevientikielossa

34 ”How to become an arms dealer in 8 days”, Mark Thomas Production, Channel 4 (1.5.2002)

olevaan Algeriaan, mutta yhtiöstä ei kuulunut mitään. Kunnes tuli sähköpostia, että Thomasin pitäisi ottaa yhteyttä heidän busineskumppaniinsa Suomessa, joka voisi avustaa tässä kysymyksessä.

Mark Thomas soitti Suomeen FinnRappel Oy:lle. Yrityksestä vastasi Olli Salo, jonka mukaan asiassa ei olisi ongelmaa ja tarvittaisiin ainoastaan tuontilupa Algeriasta. ”Ainoa paperi, jonka tarvitsemme on tuontilupa viennin kohdemaasta, se on ainoa paperi, jonka haluamme ...”. Salo jatkoi selittämällä, ettei heidän tarvitse tehdä vientilupaan liittyviä paperitöitä, koska kyseessä on kauttakulku ”trans-shipment”. ”Emme ole viemässä mitään, ainoastaan kuljettamassa”.

Thomas jatkaa kysymällä voisiko hän vielä lisätä englantilaisia tarkkuuskivääreitä kauppaan. Salo ei löydä siitäkään ongelmia. ”Sen täytyy tulla EU:n ulkopuolelta. Jos ne tulevat Saksasta me tarvitsemme lisenssin, mutta jos ne tulevat ulkopuolelta emme tarvitse. Tämä on se tempu”.

Sveitsi ei ole EU-jäsenmaa ja siellä ollaan tyytyväisiä yhteistyöhön Suomen ja Salon kanssa. ”Hän on meidän edustaja monissa osissa maailmaa monien

tämänkaltaisten tavaroiden kanssa ja fakta on se, että säädökset joita siellä on ovat hyvin vapaita ja se toimii kitkattomasti”.

Salo olisi ollut valmis lähettämään jopa aseita Zimbabween vaikka maa on EU:n sanktioiden alaisuudessa kauan, kunhan vain tuontimerkinnät olisivat ”kauttakuljetus”. Lopulta Mark Thomas paljastaa Salolle olevansa tutkivan TV-ohjelman toimittaja jolloin Salo kieltää kaiken sanoen tienneensä tämän kokon ajan. ”Se oli vain vitsi”.

Thomas otti yhteyttä myös muihin yrityksiin, joilla oli lisenssi valmistaa Heckler & Kochin aseita. Hän kysyi kaikilta yrityksiltä olisiko mahdollista saada ostetuksi aseita Zimbabween. Turkkilainen yritys suostui 850 dollarilla per aseelta, pakistanilainen Ordinance Company 550 dollarilla, iranilainen Defence Company oli halvin vain 300 dollarilla aseelta. Yksikään yrityksistä ei kokenut mahdottomaksi viedä aseita Zimbabween. Pakistanilaiset itse asiassa ehdottivat Thomasille kumppanuutta.

”Etsimme ihmisiä, jotka voivat edustaa tuotteitamme, jos luulet, että sinulla on hyvät kontaktit ja olet siellä [Zimbabwe] vahva, niin olemme iloisia voidessamme antaa sinulle luvan tulevaisuudessa. Me voimme myös työskennellä sinulle pienellä prosenttiosuudella”.

FinnRappel: ”Emme ole tehneet mitään laitonta tai luvanneet tehdä mitään laitonta”

Lähetimme tekstin luettavaksi FinnRappel Oy:lle, josta vastattiin Suomen viranomaisten tutkineen tämän tapauksen ja todenneen kaiken tapahtuneen Suomen lakien mukaisesti. Salo painotti, että yritys ei ole tehnyt mitään laitonta tai koskaan luvannut tehdä mitään laitonta. Hänen mukaansa tuolloin voimassa olleiden tullin ”ohjeiden mukaan EU:n ulkopuolelta saapuneet ja EU:n ulkopuolelle kauttakuljetetut aseet eivät Suomessa vaatineet muuta kuin tullin hyväksynnän. Vuonna 2002 tulli muutti ohjeitaan ja kauttakulkuun on vaadittu sen jälkeen myös sisäministeriön hyväksyntä”.

Kysyimme eräältä asekauppiailta onko kauttakulun järjestäminen todella ollut näin helppoa?

”Kyllä se oli. Sille, joka sitä halusi käyttää. Mutta oli vain ajan kysymys, koska se suljettaisiin”. Tulli todella muutti käytäntöä vielä vuoden 2002 kuluessa.

FinnRappel esittelee kotisivuillaan retkeilytavaraa, poliiseille ja muille viranomaisille tarkoitettuja varusteita, armeijan ylijäämää ja aseita. Kuvista ja tuotteista on linkit valmistajan sivulle, joten suoranaisesti ei selviä, onko FinnRappel juuri näiden yritysten viralli-

nen edustaja tai mitä mainostetuista tuotteista se itse myy. Esimerkiksi MP5-konepistoolia mainostetaan, mutta varmuudella voidaan sanoa yrityksen kauppiaan vain siihen varaosia, kuten lippaita. Yritys lupaa tuotteille ”worldwide shipping” eli toimituksen kaikkialle maailmaan.

FinnRappelia suositelleen Brügger & Thometin nimi on ollut esillä harmaan ja laittoman asekaupan yhteydessä useita kertoja. Esimerkiksi Oslon rauhan tutkimusinstituutti PRIO:n selvittäessä kuinka hyvin valtiot pitävät kirjaa ylijäämäseistaan se törmäsi kyseiseen yritykseen. Brügger & Thomet osti vuonna 1996 Itävallan puolustusministeriöltä 40 000 käytöstä poistettua StG-58 rynnäkkökivääriä. Se vei näitä aseita asiakkailleen, kuten Botswanan armeijalle ja vankilaviranomaisille sekä lukuisille asekauppiaille esimerkiksi Alankomaissa, Romaniassa ja Yhdysvalloissa. Suurin osa niistä kuljetettiin Itävallasta sveitsiläisillä kauttakulkuasiakirjoilla ilman Itävallan lain mukaista vientitodistusta. Se kyllä saatiin valtiolta myöhemmin, mutta vientihetkellä heillä ei ollut sitä. Itävallan lain mukaan aseet olisi myös pitänyt deaktivoida tai demilitarisoida eli muuttaa täysautomaattisista puoliautomaattisiksi. Itävalta peräänkuulutti tällaista dokumenttia yritykseltä, johon se vastasi kirjeitse, että ”on sanomattakin selvää, että Botswanan vankilaviranomaisilla on käyttöä vain täysautomaattisille StG 58 rynnäkkökivääreille”.³⁵

New York Times raportoi keväällä 2008, kuinka Afganistanin armeijalle toimitetut aseet ja ammukset olivat huonolaatuisia. Yhdysvallat oli ostanut niitä lähes 300 miljoonalla dollarilla AEY nimiseltä yritykseltä. Sitä pyöritti Miami Beachilta käsin 22-vuotias mies, ammatiltaan lisensoitu hieroja. AEY taas osti osan tuotteista Evdin nimiseltä yritykseltä, joka hankki Albaniasta vanhaa neuvosto- ja kiinalaisvalmisteista aseistusta. Yrityksen osuutta kauppoihin liittyvään korruptioon ja aseistuksen huonoon laatuun alettiin tutkia keväällä 2008. Evdinin takana uskotaan todellisuudessa olevan Brügger & Thometin toisen osapuolen, Mr. Heinrich ”Henri” Thometin.³⁶

35 Johan Peleman (2000) The Arms Fixers. Controlling the Brokers and Shipping Agents. PRIO, Oslo.

36 Supplier Under Scrutiny on Arms for Afghans. New York Times, 27.3.2008.

Suomen asevientä 2008

Finland's Arms Export

#	MAA Country	SOTA-ASEET, TOTEUTUNUT (€) Military material (€)				SIVILIASSEET, Civilian firearms (aims)		
		Aseet ja ammukset Arms and ammuni- tions	Asealustat Arms plat- worm	Panssaroin- ti ja suoja- varustus Armoured, protective equipment	Avustavat laitteet Assisting equipment	Yhteensä € Total €	Käsiaseet Handguns	Kiväärit Rifles
EUROOPAN UNIONI (EU)		7 065 191	42 592 463	2 534 033	1 527 482	53 719 170	362	10 452
1	Alankomaat	34 200			50 200	84 400		2
2	Belgia	16 259				16 259	13	70
3	Bulgaria	8 121				8 121		215
4	Espanja	74 746		80 076		154 822		184
5	Irlanti	55 468				55 468		290
6	Italia	332 379		2 144 700	212 539	2 689 618	4	642
7	Itävalta	5 281				5 281	1	23
8	Kreikka							
9	Latvia	5 001				5 001		240
10	Liettua	8 378	2 907 000			2 915 378	4	356
11	Luxemburg	144 001				144 001		
12	Malta	1 149				1 149		3
13	Portugali	1 482				1 482		15
14	Puola	125 814	8 345 708		356 999	8 828 521		606
15	Ranska	1 775 766	18 194 492	228 707	25 200	20 224 165		536
16	Romania	11 076				11 076		
17	Ruotsi	2 871 198	826 558		83 930	3 781 686	200	1 570
18	Saksa	677 841	962 650		527 964	2 168 455	66	1 978
19	Slovakia	161 909			1 600	163 509		
20	Slovenia	50 207	8 544 371			8 594 578		36
21	Tanska	445 482				445 482		908
22	Tsekki	110 592				110 592	2	185
23	Unkari	2 969		80 550		83 519		181
24	Yhdistynyt Kuningas- kunta	129 179	2 811 684		269 050	3 209 913		2 147
25	Viro	16 696				16 696	72	265
MUU EUROOPPA (EUROPA)		303 545	17 942 638	0	90 290	18 336 473	3	3 514
26	Islanti							
27	Kroatia	7	12 308	8 129 500	6 690	8 148 498		14
28	Makedonia	7						
29	Norja		224 346	9 769 720		9 994 066		
30	Sveitsi		59 415	43 418		102 833	3	
31	Ukraina	3,7	7 476		83 600	91 076		
32	Venäjä	1,2,3,4,5						3 500
AFRIKKA (AFRICA)		89 073	0	84 000	60 800	233 873	0	151
33	Etelä-Afrikka	3,7	57 073		60 800	117 873		
34	Egypti	4,5,7	32 000			32 000		
35	Mauritius	7						1
36	Namibia	3,7						150
37	Tunisia	4,5,7		84 000		84 000		

VIENTILUVAT (ASETTA)				SIVILIPATRUUNAT, VIENTILUVAT (PATRUUNAA) Ammunition for civilian firearms, licences (ammo)				
Pienoiski- väärit (22. cal) Rifles (22. cal)	Haulikot Shotguns	Muu, osat Other arms, parts	Yhteensä (kpl) Total (Pcs)	Käsiaseisiin For hand- guns	Kivääreihin For rifles	Pienoiski- vääreihin (22. cal) For rifles (22. cal)	Haulikoihin For shot- guns	Yhteensä (kpl) Total (Pcs)
218	1 393	823	12 425	2 023 300	4 359 840	5 677 800	6 500	12 067 440
			2	452 000	7 800	25 000	500	485 300
	13		96	51 400	70 000	160 000		281 400
			215	50 200				50 200
	1		185		104 300	950 000		1 054 300
		18	290		30 000	340 000		370 000
	12	40	658	10 000	26 700	685 000		721 700
			24	85 600	34 190			119 790
	2		2			160 000		160 000
	26	1	266	10 000	106 200	35 000		151 200
	46		406	57 000	135 000	225 000		417 000
				24 000	145 000	30 000		199 000
			3					
			15	21 000	16 000			37 000
			606	145 950	387 800			533 750
	3	1	539	1 000	222 900			223 900
					77 260			77 260
124	100	316	1 994	89 000	200 120			289 120
69	1 124	145	3 237	541 000	1 381 710	1 085 000		3 007 710
				260 450	79 600	364 000		704 050
		1	36		5 400	25 000		30 400
		68	908	4 000	593 360	465 000		1 062 360
		1	187	18 300	222 400	95 000		335 700
			181	73 100	165 200			238 300
		159	2 147	123 300	244 100	856 500		1 223 900
25	66	73	428	6 000	104 800	177 300	6 000	294 100
500	0	1 000	4 017	21 334 000	6 938 400	10 038 000	0	38 310 400
				1 334 000	333 000	333 000		2 000 000
			14		91 000			91 000
					30 000			30 000
				12 000 000	3 000 000	3 000 000		18 000 000
			3	8 000 000	2 000 000	2 000 000		12 000 000
					50 400	20 000		70 400
500		1 000	4 000		1 434 000	4 685 000		6 119 000
0	0	0	151	0	25 100	0	0	25 100
			1					
			150		25 100			25 100

#	MAA Country	SOTA-ASEET, TOTEUTUNUT (€) Military material (€)					SIVILIASSEET, Civilian firearms (aims)		
		Aseet ja ammukset Arms and ammuni- tions	Asealustat Arms plat- form	Panssaroin- ti ja suoja- varustus Armoured, protective equipment	Avustavat laitteet Assisting equipment	Yhteensä € Total €	Käsiaseet Handguns	Kiväärit Rifles	
LÄHI-ITÄ (MIDDLE EAST)		1 680 312	2 860 000	0	335 913	4 876 225	0	0	
38	Arabiemiiri- kunnat	4,5	320 971	2 860 000		75 405	3 256 376		
39	Israel	2				9 628	9 628		
40	Jordania	4,7	424 980				424 980		
41	Kuwait	4-	199 500				199 500		
42	Oman	4,7	5 600				5 600		
43	Qatar	4,5	68 040			103 360	171 400		
44	Saudi-Ara- bia	4,5	661 221				661 221		
45	Turkki	2,4,5,7				147 520	147 520		
KESKI- JA ETELÄ-AASIA (CENTRAL AND SOUTH ASIA)		0	0	0	31 186	31 186	0	0	
46	Afganistan	1,4,5,6				€?	€?		
47	Intia	2,7							
48	Kazakstan	3,4,7				31 186	31 186		
ITÄ-AASIA (EAST ASIA)		2 163 111	0	2 760	157 652	2 323 523	0	1	
49	Australia		1 559 187			115 840	1 675 027		
50	Etelä-Korea					11 664	11 664	1	
51	Japani		1 985			2 760	4 745		
52	Kiina	2,4,5,7							
53	Hongkong	4-							
54	Malesia	4,7							
55	Singapore	4-	378 050				378 050		
56	Taiwan		403			25 178	25 581		
57	Thaimaa	2,4,5,7	85 262				85 262		
58	Uusi-See- lanti		138 224			4 970	143 194		
59	Vietnam	6							
POHJOIS-AMERIKA (NORTH AMERICA)		1 436 893	2 333 727	0	9 874 497	13 645 117	500	80 158	
60	Kanada		522 754	2 332 727			2 855 481	20 000	
61	Yhdysvallat	2	914 140	1 000		9 874 497	10 789 637	500	
ETELÄ-AMERIKA (SOUTH AMERICA)		0	0	0	0	0	0	0	
62	Brasilia	3,7							
63	Chile	7							
64	Peru	2,5,7							
KAIKKI YHTEENSÄ			14 297 314	65 728 828	2 620 793	12 193 660	94 809 409	865	94 277

VIENTILUVAT (ASETTA)				SIVILIPATRUUNAT, VIENTILUVAT (PATRUUNAA) Ammunition for civilian firearms, licences (ammo)				
Pienoiski- väärit (22. cal) Rifles (22. cal)	Haulikot Shotguns	Muu, osat Other arms, parts	Yhteensä (kpl) Total (Pcs)	Käsiaseisiin For hand- guns	Kivääreihin For rifles	Pienoiski- vääreihin (22. cal) For rifles (22. cal)	Haulikoihin For shot- guns	Yhteensä (kpl) Total (Pcs)
0	0	0	0	305 000	430 240	50 000	0	785 240
					40			40
				50 000	100 200	50 000		200 200
				135 000	120 000			255 000
				120 000	210 000			330 000
0	0	0	0	80 000	10 000	0	0	90 000
				80 000	10 000			90 000
0	5	0	6	16 262 173	3 867 013	5 187 350	0	25 316 536
			1	4 334 000	1 083 000	1 083 000		6 500 000
				468 173	68 013	45 000		581 186
	5		5	10 666 000	2 667 000	2 667 000		16 000 000
				30 000		690 000		720 000
				20 000		150 000		170 000
				304 000		188 350		492 350
				390 000	49 000	364 000		803 000
				30 000				30 000
				20 000				20 000
150	300	8 361	81 108	25 334 000	6 383 000	6 333 000	50 400	38 100 400
		3 003	20 000	5 334 000	1 333 000	1 333 000		8 000 000
150	300	5 358	61 108	20 000 000	5 050 000	5 000 000	50 400	30 100 400
0	0	0	0	198 000	269 000	213 500	0	680 500
				104 000	205 800	110 000		419 800
				94 000	18 200	60 000		172 200
					45 000	43 500		88 500
868	1 698	10184	97 708	69 870 473	23 365 593	28 582 650	56 900	115 375 616

SELITYKSET

CBRN

Chemical, Biological, Radiological and Nuclear eli Kemialliset-, biologiset-, ydin- ja radiologiset taisteluaineet

EMP

Ydinaseen tai erityisen elektromagneettisen pulssiaseen (EMP) ja suurtehomikroaaltoaseen (HPM) aiheuttamaa elektroniikan tuhoutumista vastaan tapahtuva suojautuminen

VIENTILUPA

Puolustustarvikkeille vientiluvan myöntää Puolustusministeriö ja siviilikäyttöön tarkoitetuille aseilla ja ammuksille Poliisihallinto. Kummallekin lupaviranomaiselle lausunnon viennin ulko- ja turvallisuuspoliittisesta hyväksyttävyydestä antaa ulkoasiainministeriö. Merkittävässä tai yli miljoonan euron arvoisissa puolustustarvikekaupoissa vientiluvan myöntää valtioneuvosto. Vientilupa kertoo siitä millaisten aseiden vientiä minnekin pidetään poliittisesti hyväksyttävänä, mutta se ei tarkoita, että kauppa olisi lopulta toteutunut.

VIENTI

Siirroilla tarkoitetaan EU-maihin suuntautuvaa aseiden ja sotatarvikkeiden sisämarkkinakauppaa. Viennillä tarkoitetaan EU:n ulkopuolelle suuntautuvaa vientiä. Tässä raportissa aseviennillä tarkoitetaan kaikkea Suomen rajat ylittävää aseiden ja sotatarvikkeiden ulkomaankauppaa. Tilastoihin on laskettu kyseisen vuoden toteutunut vienti. Mukana ei ole vientiä YK:n, EU:n tai Naton rauhanturvaoperaatioiden tai YK:n alajärjestöjen käyttöön.

SOTATARVIKKEIDEN LUOKITTELU

SaferGlobe Finlandin sotatarvikkeiden luokittelu pohjautuu EU:n julkaisemaan puolustustarvikeluetteloon³⁷, jonka olemme sisällyttäneet neljään tuoteluokkaan:

1. aseisiin ja ammuksiin (ML 1-5, 7 (pl. 7F-H), 8, 12, 19),
2. asealustoihin (ML 6, 9-10, 20) kuten esimerkiksi lentokoneet, ajoneuvot, laivat,
3. panssarointiin ja suojarusteisiin (ML 7F-H, 13) sekä
4. avustaviin laitteisiin kuten esimerkiksi sotilaselektroniikka, tiedustelu- ja valvontajärjestelmät (ML 11, 15-18, 21-22).

Luokittelu on osittain suuntaa antava ja esimerkiksi luokan ML 16 ”taotut ja valetut tuotteet” voivat lopulta tulla asennetuiksi esimerkiksi aseisiin kuten tykkeihin tai asealustoihin kuten panssarivaunuihin tai muihin tuoteryhmiin.

EU:N PUOLUSTUSTARVIKKEIDEN VIENNIN YHTEISEN KANNAN VIENTIKRITEERIT

1. Jäsenvaltioiden kansainvälisten velvoitteiden ja noudattaminen, erityisesti YK:n turvallisuusneuvoston tai EU:n määräämien pakotteiden, asensulkuja ja muita asioita koskevien sopimusten sekä muiden kansainvälisten velvoitteiden noudattaminen.
2. Kunnioittaminen ja kansainvälisen oikeuden noudattaminen lopullisessa määrämaassa.
3. Lopullisen määrämaan sisäinen tilanne vallitsevien jännitteiden tai aseellisten konfliktien osalta. Jäsenvaltioiden on evättävä lupa sotilasteknologian tai puolustustarvikkeiden vienniltä, joka aiheuttaisi tai pitkittäisi aseellisia konflikteja tai kärjistäisi jännitteitä tai konflikteja lopullisessa määrämaassa.
4. Alueellisen rauhan, turvallisuuden ja vakauden suojeleminen. Jäsenvaltioiden on evättävä maastavientilupa, jos on olemassa selkeä vaara, että ilmoitettu vastaanottaja käyttäisi vietävää sotilasteknologiaa tai vietäviä puolustustarvikkeita hyökkäykselliseen toimintaan toista maata vastaan tai tehostaakseen voimatoimin aluevaatimusta.
5. Jäsenvaltioiden ja niiden alueiden, joiden ulkosuhteista jäsenvaltio vastaa, sekä ystävällismielisten ja liittolaisvaltioiden kansallinen turvallisuus.

6. Ostajamaan asenne kansainväliseen yhteisöön erityisesti sen osalta, mikä koskee sen suhtautumista terrorismiin, sen liittolaisuuksien luonnetta ja kansainvälisen oikeuden noudattamista.
7. Vaara, että sotilasteknologia tai puolustustarvikkeet päätyvät muualle ostajamaassa tai jälleenviedään epätoivottavin ehdoin.
8. Sotilasteknologian tai puolustustarvikkeiden viennin yhteensopivuus vastaanottajamaan teknisen ja taloudellisen valmiuden kanssa ottaen huomioon, että valtioiden olisi täytettävä oikeutetut puolustus- ja turvallisuustarpeensa mahdollisimman vähäisin aseistukseen suunnatuin inhimillisin ja taloudellisin voimavaroin.

HARMAAN LISTA

Valtioon oli YK:n ja/tai EU:n asevientikielto SIPRI:n Asevientikielto tietokannan mukaan

<<http://www.sipri.org/research/armaments/transfers/databases/embargoes>>

1. Valtio oli sodassa tai sen alueella oli sisällissota Uppsalan yliopiston konfliktitietokannan mukaan. <<http://www.pcr.uu.se/gpdatabase/search.php>>
2. Valtiossa oli konflikti Uppsalan yliopiston konfliktitietokannan mukaan
3. Valtiossa on korkea kuolleisuus väkivallan seurauksena YK:n Huume- ja rikosviraston UNODC:n tai Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimivan Euroopan Kriminaalipolitiikan Instituutin (HEUNI) mukaan. Päälähteenä on käytetty WHO:n ilmoittamia kuolleisuuslukuja. SGF luokitteli korkeaksi kuolleisuudeksi 10 kuollutta 100 000 asukasta kohden. <<http://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/homicide.html>> ja <<http://www.heuni.fi/>>
4. Valtiossa ei ole demokratiaa tai 4- demokratian toteutumisessa on vakavia puutteita Freedomhousen Freedom of the World Survey mukaan. <<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=15&year=2009>>
5. Valtiossa oli vakavia ihmisoikeusrikkomuksia tai ihmisoikeustilanne on välttävä Freedomhousen tai erikseen mainitun lähteen mukaan.
6. Valtio oli köyhä kehitysmaa, OECD:n DAC-listan virallinen kehitysavun vastaanottajamaa, kaksi alinta luokkaa. <<http://www.oecd.org/dataoecd/62/48/41655745.pdf>>
7. Valtio oli kehittyvä kehitysmaa, ks. edellinen, kaksi ylintä luokkaa.

³⁷ Common Military List of the European Union (CFSP 2010/C 69/03), hyväksytty Eurooppa-neuvostossa 15. helmikuuta 2010.

Kansalaisjärjestöjen
konfliktinehkäisyverkosto

Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto **KATU** on perustettu vuonna 1997 edistämään kansalaisyhteiskunnan roolia konfliktinehkäisyn kentällä.

KATU on avoin verkosto konfliktinehkäisystä ja kriisinhallinnasta kiinnostuneille kansalaisjärjestöille sekä yksittäisille toimijoille.

KATU julkaisi ensimmäisen suomenkielisen kirjan inhimillisestä turvallisuudesta vuonna 2010.

KATU

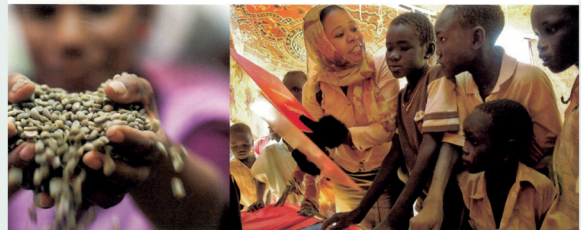
Töölöntorinkatu 2 B, 4 krs.
00260 Helsinki

puh. 09 - 231 50 550
info@katunet.fi
www.katunet.fi

Oili Alm ja Tapio Juntunen (toim.)

Inhimillistä turvallisuutta
rakentamassa
- näkökulmia ja käytännön
esimerkkejä

CHANGEMAKER

KIRKON ULKOMAANAVUN NUORISOVERKOSTO

"Rauha ei tarkoita vain ristiriitojen poissaoloa,
vaan oikeudenmukaisuuden läsnäoloa."

~ Martin Luther King, 1963 ~

www.changemaker.fi